

Unitárius Élet

68. évfolyam, 1-2. összevont szám, 2014. január-április. Megjelenik kéthavonta.

Fotó: Kriza János

Húsvét felé

Két tanítvány haladt az emmausi úton. Csalódottak voltak és szomorúak, Jézus meghalt! Nem erre számítottak. A nagyheti eseményekről beszélgettek, talán így akartak könnyíteni lelkük terhén, hiszen a fájdalom is enyhül, ha kibeszélik. És ekkor váratlanul, Jézus szegődött melléjük, mint ismeretlen útítárs és együtt ment velük.

Annyira el voltak merülve a bánatban, hogy nem ismerték meg. De elmeséltek neki mindent a prófétáról, aki nagy volt szóban és cselekedetben Isten és a nép előtt, de a főpapok letartóztatták és átadták a katonáknak, hogy keresztre fessék. Egyedül maradtunk, nekünk ő volt a szabadulás reménye... – mondták.

Este lett, és ők kérték, hogy maradjon még velük. Eljött a vacsora ideje, az ismeretlen útítárs pedig vette a kenyeret, hálát adván megtörte és odanyújtotta neki... és akkor felismerték őt! Hiszen megtörte a kenyeret és megosztotta azokkal, akiknek szüksége volt rá!

Eddig tartott az élmény... aztán eltűnt a szemük elől. A két tanítvány pedig boldogan szaladt, hogy megossza mindenkivel, hiszen az öröm akkor az igazi, ha mindenki részesedik belőle.

Ez húsvét csodája: a ma is élő jézusi tanítás. Engedjük, hogy megváltoztassa életünket és osszuk meg mindenkivel, mert az általa hirdetett szeretet mindig megnyitja a megértés kapuit akkor és ott, amikor szükségünk van rá.

Kriza János

Ajánló a tartalomból:

- Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény névadó ünnepség és konferencia
- Közös jövőnk – közös felelősségünk
- ICUU konferencia
- Az unitárius Thomas Mann
- Vermes Géza emlékezete
- Hétköznapi hit – könyvbemutató
- Egyházközségeink életéből
- Nőszövetségi beszámoló
- Ünnepre hangoló

Húsvét csodája

Péter ekkor magához vonta őt, és feddeni kezdte: „Isten mentsen, Uram, ez nem történhet meg veled!”

Ő pedig megfordult, és így szólt Péterhez: „Távozz tőlem, Sátán, botránkoztatasz engem, mert nem az Isten szerint gondolkozol, hanem az emberek szerint.” (Mt 16,22-23)

Húsvét ünnepe alkalmából – olvasva az evangéliumokat – kétezer év távlatából is meghökkentő a tanítványok érzéketlensége Jézus veszélyzetében.

Sehol egy mentő szándék.

Sehol egy mentő gondolat.

Sehol egy ellenlépés a halálos csapások kivédésére.

Se szorongás, se félelem nem uralta szívüket, sőt még sejtelmük sem volt arról, hogy mekkora veszélybe kerültek az utolsó jeruzsálemi út során. A világ legtermészetesebb módján vettek részt a diadalmenetben. Már, ami a virágvasárnapi bevonulást illeti. Pedig Jézus gyakorta utalt a tragédia utolsó felvonására. Ama ominózus út előtt pedig konkrétan jelezte:

„Az Ember fia pogányok kezébe adatik, megcsúfoltatik, megaláztatik, megköpödtetik, megostorozzák és megölik...” (Lk 18,32-33a)

Ennél pontosabban senki ember fia nem fogalmazta meg saját halálát. És csodák csodája a tanítványokban még ekkor sem lobbant fel a veszélyérzet, az aggodalom, a szájalom.

Hozzávetőlegesen egy emberöltővel később született krónikákban, az evangéliumokban is lemérhető mindez az érzéketlenség, a helyzet fel nem ismerése. A tanítványok egy határtalan sikerbiztonság rabjai, mert félreértének. És mindez a nyugalom abból táplálkozott, hogy a Mester mindig és minden körülmények között kivágta magát, különböző szorult helyzetekből, amikor nagyon szorult a hurok, mindannyiuk nyaka körül. Lelkük biztonságtudatát a legjobban talán Simon Péter fejezte ki a legjobban Hermon hegyének lábainál – ahol Jézus a szenvedéséről és haláláról beszélt az övéinek – eképpen: *„Isten mentsen, Uram, ez nem történhet meg veled!” (Mt 16,22).*

Ennek az olvasatából is egy dolog derülhet ki: szó sem lehet itt tragédiáról, csődről vagy kudarcról. És ezzel a péteri nyilatkozattal el lehet ütni a gondokat, a jövő tragédiájának a lehetőségét. Azok akik Péter logikus választát vallották, sem Jeruzsálem, sem a főpapok, sem a pogányok nem jelenthetnek veszélyt. Különbösen is, ha diadalmenet volt a vándorlásuk az

ország északi részén, miért ne lenne ugyan az, délen is? Lent a fővárosban.

Hiszen a vakok látnak,

A süketek hallanak,

A sánták járnak,

És a halottak föltámadnak.

Ha ez így van, akkor meg mi a probléma? Ennyi fény, ennyi siker után csak nagyobbra lehet számítani.

Pedig, ha jól figyelnek, akkor megtapasztalják azt, hogy apróbb jelek már Északon is árulkodtak a veszélyről. Kirekesztették őket a zsinagógából. A felhécelt falvak népe olykor lincselésre készül, és ha Jézus nem elég talpraesett, akkor aligha menekülhetek volna meg a veszélyből. A hevesvérű zsidók nem egyszer ragadtak követeket, hogy Jézust és tanítványait agyondobálják.

De leginkább, mint az árnyék követték őket – bárhova is mentek – a farizeusok. A hatalom emberei, a Törvény következetes betartói és védelmezői. Már csak azért is, hogy ellentmondásba kergessék a Mestert, ez által pedig eleven szentet gyűjtsenek a fejére. És ilyen értelemben a vádat már megfogalmazták ellene, ellenük.

Egyszerűen: a jeruzsálemi út is olyannak látszott, mint a többi. Talán még olyanabbnak, hiszen a názareti híre csak növekedett, sőt már nyomukba szegődtek a nyomorultak, a szegények, a kisemmizettek. És mindez növelte a magabiztosságukat, a reménységüket, hogy a dolgok javukra fordulnak.

A leselkedő veszélyt elnyomta:

Az utcák sikátorának hangzavara,

A nép lelkesedése,

A tömegek hozsánnázása.

Jézus és tanítványai a jerikói út felől érkeztek Jeruzsálembe, a fővárosba. A főpapi rezidencia a város túloldalán állt. Innen oda hallatszott a hozsánnázás, onnan pedig nem hangozott el az amit a főpapok már megállapítottak: *„Jobb, ha egy ember hal meg, mintsem az egész nép elpusztuljon” (Jn 11,50).*

A tanítványok úgy nyomultak a számár hátán ülő Mester után, mintha nekik szólt volna az üdvívalgás. És amikor a templom bejáratához érkezettek, már a koronázási ceremónia nyitányára gondoltak. Sőt teljességgel várták azt, vágytak arra. Csakhogy a Dávid koronája rég elgurult az idők nyomán, és jogar híján csak egy kötél került a Mester kezébe, amivel kiüzte a kufárokat a templomból. Megsértve ezáltal a kor szokásait, és ami még figyelemre méltóbb: megkurtította ez által a papok jövedelmét.

És ettől a pillanattól minden, de minden arra utalt, közel az utolsó óra.

Ettől kezdve a Mester minden szava búcsúszó. Minden tette búcsútett. És minden a halála utáni dolgokra utalt.

Megmosta a tanítványok lábát.

*Megette velük a húsvéti bárányt.
Elrendelte az eucharistiát.
Bemártott falattal jelezte elárulóját.
Végső utasításokat adott...*

És itt derül ki a tanítványok teljes érzéketlensége, az empátia, az együttérzés teljes hiánya. Vajon mi lehetett ennek az oka? Rövid lehetett a három eszten-dei oktatás?

Lehet, hiszen mindez napjainkban alig egy szem-náriumi időnek felel meg.

Érzéketlenségük egy másik nagy jele az, hogy rang-sorolták magukat. Hatalmi ábrándigézetben éltek. Való igaz, a Mester országról is beszélt – ahol hitük szerint apparátusra is szükség lesz – és mi sem termé-szetesebb annál, hogy ennek a rendszernek ők lesznek az oszlopos tagjai.

Harminc év távlatából jegyzi meg halkan az evan-gélisták: „bizony nem hittek...”

Nem hittek az Úr halálában,

*És az is elképesztő, hogy a szenvedő Messiást mennyire
magára hagyták. Mint a füst a kéményt.*

A jeruzsálemi utat vállalták.

A getsemeánéit már nem.

A templom megtisztítását igen.

Az elfogatást már nem.

Pedig Gecsemáné környékén fordult a kocka. Itt kellett volna meghallaniuk Jézus órájának ütését. De itt is, akkor is, hamis remény ült szívükben.

Amikor Júdás rádöbben arra, hogy Jézus nem szu-persztár, kötelet ragad és felköti magát.

Péterből hiányzott a végső bizonyágtevés bátorsá-ga. Amikor pedig feleszmél sirva fakad, pityereg, mint egy kisgyerek.

Az Olajfák hegyén, ahol megkötözik maguk is rá-jönnek, mint Pilátus, hogy igenis emberrel van dol-guk. Olyannal, mint amilyenek ők maguk.

Akin fog a szenvedés,

Akinek kisebesedik a háta a korbácsütésektől.

Akinek felhasad a szemhéja az arculcsapástól.

Akinek homlokán elered a vér a töviskormától.

Pilátus fogalmazta meg helyettük azt a felismerést: ECCE HOMO...

Ez volt a tanítványok legnagyobb kudarca. Virágva-sárnapra, nagypéntek! És ezzel vége a komédiának. Vége a drámának.

És három napra rá megszólal a síri világ. Halkan. Majd egyre erősebben. Megszólal az Atya. Eltűnnek a keresztek. Nyitva felejtődik a sírkamra. Fehérbe öltö-zik a természet. És minden azt hirdeti: az Úr feltá-madt. A várva várt csoda nem maradt el.

Drága, húsvétot ünneplő Testvéreim! Ünneplő gyü-lekezet! Ugye, magunkra ismerünk mi is, mindannyian az elmondottakban, hogy kik is vagyunk, mint nem tettünk, teszünk jól, mint Jézus tanítványai. Tanul-junk, okuljunk hibájukból, és elmenve ne így cseleked-jünk, hogy a húsvéti várva várt csoda a mi mindannyi-unk életében is beteljesüljön. Adj a Isten, hogy így legyen, mindörökké. Amen.

Kászoni Kövendi József

A dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény ünnepélyes megnyitója és az „Ember az embertelenségben”, Szent-Iványi Sándor a vészkorszakban című konferencia

Nagy Ignác utcai könyvtárunk és levéltárunk januárban új helyisé-gekkel bővült. A katasztrofális álla-potban visszakapott szomszédos lakást az Egyházkerület fertőt-leníttette és felújíttatta, majd két ajtó megnyitásával a könyvtár-le-véltár részévé tette. Ezután több héten át munkálkodtunk a beren-dezésen, a levéltár átköltöztetésén és a takarításon, amelyek ered-ményeképp intézményünk igazán méltó körülmények között foly-tathatja kulturális tevékenységét. Ez az örvendetes esemény, vala-mint a Magyar Holokauszt Emlék-

év szolgált a január 16–17-én meg-rendezett programok apropójául.

A könyvtár-levéltár az új hely-iségekkel együtt új nevet is kapott. Az Egyházkerület vezetősége a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény elnevezés mellett dön-tött, így a január 16-án tartott meg-nyitó egyben névadó ünnepség is volt.

A nagy sajtóérdeklődés mellett lezajlott eseményen a nemzetiszín szalag elvágása után beszédet mon-dott **Bálint Benczédi Ferenc** püs-pök, **Elekes Botond** főgondnok és **Hölvényi György** egyházi kapcsola-

tokért felelős államtitkár. Az alka-lomra összeállítottunk egy kiál-lítást is Szent-Iványi Sándor életé-ről és munkásságáról, amelyet **Muszka Ibolya**, a gyűjtemény veze-tője nyitott meg. A kiállítás a könyvtár-levéltár nyitvatartási ide-jében jelenleg is látogatható.

Január 17-én került sor az „*Em-ber az embertelenségben*”: *Szent-Iványi Sándor a vészkorszakban* című konferenciára, amely elő-a-dásaival egyaránt kapcsolódott az előző napi megnyitóhoz, és a Magyar Holokauszt Emlékév ren-dezvényeihez.

Pillanatkép a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény megnyitó ünnepségéről
– Mester Éva felvétele

A Szent-Iványi Sándor második világháborús embermentői tevékenységére emlékező konferencia másik fontos célja az 1940-es évekbeli egyházpolitikával való nyílt szembenézés volt. Ezt a célt hang-

súlyozta **Elekes Botond** főgondnok megnyitó beszédében, és ezt segítette **Pál János** egyháztörténész tényfeltáró előadása is.

Két előadónk vállalkozott a történelmi és kultúrtörténeti hát-

tér felvázolására: **dr. Gábor György** filozófus, egyetemi tanár a korai kereszténység antijudaizmusát mutatta be, **dr. Karsai László** egyetemi tanár pedig a deportálások magyar felelősei után kutatott előadásában. Szent-Iványi Sándor politikusi munkásságáról és az amerikai emigrációban végzett tevékenységéről **dr. Horváth János** országgyűlési képviselő beszélt, aki gyűjteményi névadónk politikustársa és barátja volt. Végül **Retkes Attila** PhD-hallgató mutatta be egy érdekes előadásban Szent-Iványi Sándor publikációit, önálló köteteit és fordításait.

A változatos és izgalmas konferenciát is népes hallgatóság tisztelte meg jelenlétével, így a rendezvény célunknak megfelelően tartalmas beszélgetéseket és vitákat hívott életre. Terveink szerint a konferencián elhangzott beszédek és előadások kötetbe szerkesztve is megjelennek a közeljövőben.

Muszka Ibolya és Tóth Anita

A következőkben a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény megnyitó ünnepségén elhangzott beszédeket közöljük, az elhangzások sorrendjében:

Bálint Benczédi Ferenc püspök

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves jelenlevők!

A napokban, Erdélyben és az Anyaországban, unitárius templomainkban és gyülekezeteinkben az 1568-as tordai országgyűlés határozatának megünneplésére került sor. Hálaadó lélekkel emlékeztünk erre a rendkívüli történelmi eseményre, melytől az unitárius egyház megalakulását is számítjuk. Minden esztendőben meg-

ünnepeljük a január 6-13. között tartott országgyűlés utolsó napján, azaz 13-án kimondott határozatát a vallás- és lelkiismereti szabadságról. Tesszük ezt azzal a céllal, hogy tudatosítsuk a ma emberével, hogy elődeink olyan szellemi és valláserkölcsei példát állítottak elénk, mely nemcsak számunkra, de Európa számára is irányt mutatott. Az volt az idő, amikor az egymásnak feszülő érdekeket egyeztetni tudták, amikor nem az egymás ellen vagy egymás felett gyakorolt hatalom volt a fontos, hanem hitük és tudásuk szerint egymást kiegészítve és gazdagítva tettek eleget Istentől kapott küldetésünknek.

A tordai országgyűlés vallási határozatában példát mutató közös akarat és erős hit nyilvánult meg. Ma itt Budapesten, a vallásszabadság ünnepe és a meghirdetett Magyar Holokauszt Emlékév alkalmából ezen a napon azokra szeretnénk emlékezni, akik a XX. század gyászos és megpróbáló idoszakaiban utat tudtak mutatni és „embernek maradni az embertelenségben”. Ez az ünnepség nemcsak egy névadó ünnepség, hanem emlékezés és szembenézés az elmúlt évtizedek történéseivel, megpróbáltatásaival, amelyet a mi magyar unitárius közösségünk is átélt. A mai ünnepség egy alkalom feleleveníteni azon személyek életét és cselekedetét, akik bátran vállalták „a magyar múlt legszebb hagyományának, a szabadság, értelem és türelmesség gyakorlásának tiszteletét.” (Szent-Iványi Sándor)

Egy jeles személyiség vallomásaiban írja, hogy „...az emlékek ápolása a folyamatosság érzését és tudatát adja; a múlt beépítése a jelenbe és a gyermekeken át a jövőbe. A gyökértelenség a mai ember egyik nagy baja, sérülékennyé teszi énünket. Beszéljünk azokról, akik

meghaltak, hogyan éltek, milyenek voltak, hogyan gondolkoztak, miben hittek, mit tettek az életükkel, mit hagytak a következő nemzedékre.”

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete vezetőinek javaslatára, a hetvenes évek elején létrejött könyvtár és levéltári gyűjtemény ma felveszi Szent-Iványi Sándor egykori lelkész, püspöki helynök nevét. Hiszem azt, hogy a rá való emlékezés a folytonosság érzéséből és tudatából fakad. Olyan évtizedeket hagytunk magunk mögött, amikor a hatalom birtokosai sok mindent ki akartak emlékezetünkől törölni. A jelenkorban is sokan vannak, akik a múlt eseményeiről és történéseiről nem akarnak felelősen vallani, noha az elhallgatás és csendben ülés nem vezet jóra. A múltat vállalni és vállalni kell, feltárni és megismerni, mert általa juthatunk önmagunk és közösségeink jobb megismerésére.

„Ha elveszítem a múltamat, akkor elveszítem önmagam. Akkor nem látom, hogy mi köt az élethez....” vallja korunk egyik írója. (Konrád György)

A könyvtár és levéltár a múltat őrzi a jövő számára. Minden korban és időben fontos volt összegyűjteni nemcsak a tárgyi, művészeti értékeinket, hanem a szellem megnyilvánulásának kézzel fogható termékeit, a könyveket, leveleket és jegyzőkönyveket, az iratok sokaságát, melyek mind egy-egy fénysugár a szellem világából.

Magyar Unitárius Egyházunk a múltban értékes könyvtári és levéltári gyűjteménnyel rendelkezett, me-

lyek igazolják jelenlétünket az évszázadok küzdelmében, hozzájárulásunkat a nemzeti és egyetemes értékvilághoz. Ezen gyűjteményekben egyedülálló ritkaságok is szerepeltek, hiszen az elmúlt évszázadok alatt mi őriztük azokat a könyveket és kiadványokat, amelyeket a sokszor türelmetlen Európa máglyára dobott. Nemcsak vallási és nemzeti közösségünk, de a világ és a jövő számára is fontos, hogy ezek az értékek megmaradjanak itt és Erdélyben egyaránt. Ezért fontosnak tartjuk, hogy a kommunista hatalom idején elrabolt és a román állam által mai napig bitorolt könyvtári és irattári gyűjteményeinkért Erdélyben tovább folytassuk a harcot.

Ma itt, Budapesten egy szerény, de számunkra fontos intézmény új helységének a névadó ünnepségén vagyunk. Legyen ez egy igazi műhely, ahol unitárius múltunk könyveit és levéltári anyagát nemcsak őrizzük, hanem lehetőséget teremtünk arra, hogy a magyar társadalom, az irántunk érdeklődő kutatók közössége jobban megismerjen.

A könyveknek, mint az embereknek, megvan a maguk sorsa. Szent-Iványi Sándor lelkészként, unitáriusként, magyarként Isten és ember szolgálatában élte le életét, vallásos közösségét és nemzetét szolgálta itthon és idegenben egyaránt. Kívánom, hogy ez a könyvtár és levéltár éltesse névadója szellemiségét, szolgálja Isten és ember, nemzetünk és egyházunk megmaradásának ügyét.

Bálint Benczédi Ferenc püspök

Hölvényi György államtitkár

Főtisztelendő Püspök úr, Főgondnok úr, Tisztelt Ünneplők, Hölgyeim és Uraim!

„Míg Isten megtart minket, s nyelvében él a nemzet, addig ezer gyökér összeköt itt minden magyar lelket” – szól így Széchenyi gyönyörű gondolata.

Egy könyvtár, levéltár abban segít minket, hogy megőrizzük azokat a történeteket, magát a történelmet, melyek egyben gyökereinket is jelentik.

A mai napon átadott, kibővített és felújított egyházi könyvtár-levéltár azt üzeni számunkra, hogy ha jövőt

akarunk, akkor tudnunk kell alakítani, ismerni a múltunkat is. A múltunk megbecsülése, megismerése után, csak azon keresztül lehetséges a jövőbe néznünk.

Fontos, hogy az egyházaknak legyenek szellemi műhelyei. Olyan intézmények, ahol a biblikus ismereteken túl megismerhetik a kor fontos kérdéseit, azoknak a jelenségeknek a vizsgálatával foglalkozhatnak, melyek a mai társadalmi mozgásokat indukálták, meghatározták. Ezekre a kihívásokra kell megadni a megfelelő válaszokat. Ezt a szerepet, feladatot és lehetőséget is segíti minden ilyen intézmény.

Az Unitárius Egyház története nagyon szorosan kapcsolódik Magyarország történetéhez. Ez a felekezet magyar földről, szűkebben véve Erdélyből indult, tehát egy vallási, szellemi-lelki értelemben hungarikumról beszélhetünk. Az 1557-es tordai országgyűlésen mondták ki Európában először azt a tételt, hogy „mindenki olyan hitben éljen, amilyenben akar, ha ezt a más vallásúak háborgatása nélkül teszi.” Akkor ez a határozat, amely az első lépés a vallásszabadság felé, a lutheránus vallás elfogadását, legalizálását jelentette. Ezt követte 1568. január 13-án a tordai országgyűlés, amely vallásszabadságot biztosított a recepta religio-k, a bevett vallások, azaz a katolikus, lutheránus, református, unitárius felekezetek részére.

Éppen ezért ezt a napot az unitáriusok a vallásszabadság emléknapiaként ünneplik. Hétfőn Tordán kezdődött a megemlékezés, majd Kolozsvárott folytatódott, ma pedig itt ünnepelhetünk együtt.

Magyarország Kormánya hazánk teljes megújítását tűzte ki célul. Ebben a feladatban az egyházaknak, mint értékalapon álló, cselekvő közösségeknek a partnerségét örömmel fogadta, fogadja és megteremtette a jogi keretét, lehetőségét is a széles együttműködésnek.

Az egyházak ma társadalmunk legnagyobb közösségalkotói. Igazi értékük a hitből fakadó közösségteremtés. Attól a céltól vezetve, hogy ezek a közösségek megerősödjenek, az Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság igyekszik segítséget nyújtani a helyi egyházi közösségek fejlesztési céljaik megvalósításában. Ennek szép és konkrét példája a Magyar Unitárius Egyház programjainak támogatása, köztük a Magyarországi Egyházkerület központi épületének felújításához nyújtott támogatás.

Magyarország arra helyezi a hangsúlyt, hogy az állam és egyház elválasztásának történelmileg lezárt korszakát meghaladva hogyan tudunk együttműködni, együtt dolgozni a társadalom által felvetett kérdésekben, amelyekben felelősségünk közös.

Egy ország erejét nem csak gazdasági mutatói határozzák meg, hanem a benne élők szellemi, lelki műveltségi szintje is. Egy vallási közösséghez tartozás, a hit cselekvő megélése a személyiségformálódásban fontos szerepet tölt be. Ennek következtében képes lehet önmagá meghaladására, és döntéseiről, embertársaiért, környezetéért felelősséget vállalni tudó személyiséggé válik.

Magyarország Kormánya a határok feletti nemzetegyesítés programját politikájának központi részévé tette,

az unitáriusok hasonló érzést és gondolatot fogalmaztak meg. Így jött létre mintegy másfél évvel ezelőtt az erdélyi, illetve a Budapest központú magyarországi unitárius egyház egyesülésével az egységes Magyar Unitárius Egyház.

A mai ünnepen kibővült levéltár-könyvtár dr. Szent-Iványi Sándor nevét veszi fel. A gyűjtemény névválasztása szimbolikus, hiszen egy intézmény neve visszahat az ott folyó munkára is.

Dr. Szent-Iványi Sándor alakját a felelős keresztény ember, a világért, embertársaiért viselt felelősségérzés jellemezte. A nyugaton tanult, képzett tudós, író ember, tagja volt az Unitárius Irodalmi Társaságnak, a Székelyek Kolozsvári Társaságának. Az 1930-as években Budapesten telepedett le. Az ő munkásságát és alakját is bemutató rendezvény közelebb hozza számunkra az embert, aki ember maradt nagyon nehéz időkben, 1945 után az emigrációban is.

A névválasztás tehát azt az üzenetet hordozza, egy tudós ember is aktív lehet embertársai terheinek könnyítésében, áldozatvállalásban, s a mindennapok nehézségeit enyhítő keresztény ember is sikeres lehet tudósként, választott hivatásában. A kettő nem kizárja, hanem erősíti egymást.

A mai ünnep segítsen hozzá mindannyiunkat történelmünk és magunk mélyebb megismeréséhez, megértéséhez; adjon erőt az előttünk álló feladatok elvégzéséhez.

Hölvényi György államtitkár

Elekes Botond főgondnok

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Testvéreim!

A magyar unitárius közösség rég óta várt pillanathoz érkezünk el ma este: az elmúlt években unitáriusok és más felekezetiük, a magyar egyházi nyilvánosság és közélet szereplői, a tudomány és kultúra formálói joggal várták és várják el, hogy egyházunk elmúlt négy és fél évszázadban betöltött szerepével, jelentőségével és teljesítményével összhangban vegyünk részt a közfeladatok megvalósításában. Nyilvánvaló,

hogy az elmúlt két évtizedben mindenféle elvárástól teljesen függetlenül mi, unitáriusok is eljutottunk eddig a konklúzióig, egyházi nyilvánosságunk hangja belső elvárásként többször is megfogalmazta ezt a célkitűzést, kijelölve a cselekvés ezen perspektíváját.

Világos ugyanis számunkra, ahhoz, hogy a sok szempontból hitevesztett úgynevezett modern és posztmodern világban, a XXI. századi szekularizált Magyarországon a társadalom szélesebb nyilvánosságát meg tudjuk szólítani, nekünk, unitáriusoknak – véleményem szerint minden egyháznak – nem csak templomainkban, hanem az élet más horizontjain is jelen kell lennünk. Meggyőződéssel mondom: amennyiben vallásunkat kizárólag az egyházi szertartásokban éljük meg, ha nem tudunk templomaink falain kívül is megmutatkozni, akkor hangukat elnyeli a globális érdektelenség, és befelé forduló, marginalizálódó egyházi közösséggé válunk. Könnyen belátható, hogy a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény nekünk, unitáriusoknak, sokkal többet kell jelentsen, mint egy könyvtár, vagy egy levéltár vagy egy múzeum: rövid idő alatt el kell jussunk odáig, hogy a magyar tudományosság számon tartott intézményévé váljon. A gyűjtemény programjaival meg kell tudnia szólítani azokat, akik a magyar kulturális értékek iránt érdeklődnek, akik szellemi örökségünk ápolásában és megőrzésében érdekeltek. Felekezeti hovatartozásuktól függetlenül.

A jelen lévők bizonyára mindannyian tudják, hogy 2012 nyarán az erdélyi és az anyaországi unitárius

közösségek megvalósították az uniót, visszaállítottuk az egységes intézményi keretet. Azóta egyházi életünk legkülönbözőbb feladatait a Magyar Unitárius Egyház és intézményeinek égisze alatt oldjuk meg. A dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény nyilvánossága és fóruma kitűnő lehetőséget biztosít arra, hogy kiállításainkkal, kiadványainkkal és tudományos kutatásainkkal ne csak a magyarországi, hanem a teljes kárpát-medencei unitarizmus múltját és jelenét mutassuk be. Érezzük, tudjuk, hogy nagy a rokonszenv, ami minket körülvesz, azonban keveset tudnak rólunk, emiatt rengeteg tennivalónk van, sok feladat áll előttünk. Az utóbbi két évtizedben sok mindent letettünk az asztalra, főleg Kolozsváron, azonban még sok adósságunk van. Mielőbb el kell készítenünk a magyar unitarizmus legjelentősebb személyiségeit összefoglaló arcképcsarnokot: könyvben, filmben és az új médiában egyaránt. Meg kell teremtsük azokat a személyi és anyagi feltételeket, amelyek lehetővé teszik, hogy ne érjen minket még egyszer az a szégyen, hogy tudniillik 150 évet kellett várni Kriza János Vadrózsák c. gyűjteménye második kötetének kiadására.

Az egyházkerület vezetői sokáig gondolkodtunk azon, kiről nevezzük el gyűjteményünket. Természetesen sok név felmerült, hiszen közösségünk több prominense megérdemelné, hogy egy róla elnevezett intézménnyel tartsuk nyilván életművét legalább a magyar köztudatban. Végül is Dr. Szent-Iványi Sándor unitárius lelkész, püspöki helynök, teológiai tanár, folyóirat szerkesztő, író, országgyűlési képviselő és nem utolsósorban embermentő atyánkfia mellett tettük le a voksunkat. Hogy miért Őt választottuk, arra a holnapi konferenciánkkal elkezdődő, életművének tudományos feltárását célul kitűző folyamat, (aminek reményeim szerint a

Szent-Iványi Sándor-monográfia megírását is kell jelentenie), fog majd részletes választ adni.

A magyarországi unitárius közösséget nem kényeztette el a sors, anyagiakból mindig kevesebb jutott, mint amennyi másoknak, mindig is első sorban saját magunk erejéből, hitbuzgalmunkból merítve kellett megvalósítanunk mindet. Kevesen tudják, mekkora erőfeszítések árán jutottunk el a mai napig. Templomos ingatlanunknak, ahogy azt mi nevezzük: a budapesti unitárius Sionnak, ezt a részét, ahol most vagyunk még kevesebben látták. Amikor ingatlanunk második fele 2011 januárjában, több évtizedes késéssel végre visszakerült közösségünk tulajdonába – 173 évvel ezelőtt mi építettük, a miénk volt – ez a lakás az ide beköltözött hajléktalanok (sic!) által lepusztított romhalmaz volt. Az akkori állapotokat rögzítő néhány perces filmet az ünnepség végén láthatjuk. Örömmel jelentem, hogy az elkövetkezendő években szándékunkban áll templomos ingatlanunkban további intézményeket létrehozni. Reményeim szerint egy olyan egyházi, kulturális, oktatási és karitatív központot tudunk itt, a belváros szívében az országház közvetlen szomszédságában kialakítani és bejáratni, ahová unitáriusok és nem unitáriusok egyaránt gyakran fognak betérni.

Végezetül szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akiknek munkáját a ma esti ünnepség dicséri: Muszka Ibolya könyvtáros atyámfiával kezdem, akinek, mondhatnám, életműve ez a mai nap. Köszönet mindazért a szellemi és anyagi áldozatért, ami nélkül nem jutottunk volna el idáig. Köszönöm Tóth Anita fiatal könyvtárosunknak, továbbá Kubát Károly építési vállalkozónak és munkatársainak, illetve Ferenczi Sándor szobafestőnek, egyházunk „mindenesének”.

Elekes Botond főgondnok

Közös jövőnk – közös felelősségünk Nostra Aetate konferencia

Az Emberi Erőforrások Minisztérium Egyházi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért felelős államtitkársága, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságával és a Tihanyi Bencés Apátsággal közösen, a Holokauszt 70. évfordulója alkalmából rangos konferenciát és tanácskozást szervezett Tihanyban, a Bencés Apátságban, 2014. március 19-20-án.

Az eseményen a II. Vatikáni Zsinat által 1965-ben elfogadott, a katolikus egyház és a más hitet vallók közötti párbeszédnek utat

nyitó Nostra Aetate című dokumentum fényében zsidó és keresztény, egyházi és felekezeti vezetők, nemzetközileg elismert szakértők, kutatók tárgyalták a zsidó-keresztény vallásközi párbeszéd kérdéseit.

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere megnyitó beszédében hangsúlyozta: „Zsidók és keresztények: micsoda gazdag és tragikus történet! Hol együtt, hol egymás mellett, hol egymás ellen, hol egymástól függetlenül – s kegyelmi pillanatokban egymásért.

Mindazok után, ami a 20. században történt, kevés a békés koegzisztencia nekünk, keresztényeknek és zsidóknak békés pro-egzisztenciára van szükségünk.”

A megjelenteket üdvözölte a három rendező szervezet vezetője, **Hölvényi György** államtitkár, **dr. Réthelyi Miklós** volt miniszter, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke, és **dr. Korzenszky Richárd** OSB perjel.

Köszöntőt mondott **dr. Erdő Péter** bíboros, prímás, **dr. Bölskei Gusztáv** református püspök, zsi-

Balog Zoltán, az emberi erőforrások miniszterének megnyitó beszéde – Fotó: Emmi

nati elnök, **Gáncs Péter** evangélikus püspök-elnök, **dr. Köves Slomó** az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezető rabbija, **Heisler András** a MAZSIHISZ elnöke és **Ilan Mor** izraeli nagykövet.

Egyházunkat hivatalból **Kászoni József** püspöki helynök és **Elekes Botond** főgondnok képviselték.

A tanácskozás pódiumbeszélésekben folytatódott, a közös felelősség, a kihívások és cselekvési pontok témakörökben. A pódium-

beszélgetés meghívott előadója, megszólalója volt **dr. Szent-Iványi Ilona** pestszentlőrinci lelkész, egyházkerületi jegyző is, aki a vallások közötti párbeszéd fontosságáról, az unitárius tolerancia tanításáról beszélt, valamint felolvasta **Elekes Botond** főgondnok egyértelmű – a kérdéssel kapcsolatos álláspontját – melyet a januári gyűjteményi megnyitón mondott el.

A Vigilia című katolikus folyóirat ez évi harmadik száma a magyar holokauszt és az egyház témakörrel kapcsolatban publikál tanulmányokat, melyet a konferencián ismertettek.

A konferencia záró programjaként a jelenlévő magas rangú egyházi vezetők egy közös nyilatkozatot fogadtak el, melyet az alábbiakban közlünk.

Dr. Szent-Iványi Ilona

NYILATKOZAT

**A Tihanyi Bencés Apátságban 2014. március 20-án megtartott
Közös jövőnk – közös felelősségünk
című konferencia szervezői és résztvevői az alábbi nyilatkozatot fogadták el:**

Emlékeztetve azok felelősségre, akik a korábbi nemzedékek során

- aktív részesei voltak a zsidók kiközösítésének;
- cselekvő részeseivé váltak meghurcolásuknak, deportálásuknak, koncentrációs táborokba küldésüknek;
- passzív magatartással szemet hunytak a borzalmak láttán vagy hallgatólagosan egyetértettek azokkal;

ugyanakkor **emlékeztetve**

- azok példájára is, akik szabadságuk, életük kockáztatásával, sőt életük árán is mentették a vészorszak üldözötteit;
- és arra a történelmi tapasztalatra, hogy a vallásukat és a hitükből fakadó közösségüket megélő zsidók és keresztények közötti béke és együttműködés az évszázadok során képes volt kibontakozni és hozzájárulni hazánk boldogulásához;

felismerve,

- hogy a Magyarországon élő zsidók II. Világháború alatti és előtti üldözésének olyan tévhitke és hamis előítéletek is kiváltó okai voltak, amelyek évszázadokon át hagyományozódtak, és amelyek még a magát kereszténynek nevező Európában is időnként teret kaptak;
- hogy a II. Vatikáni Zsinaton elfogadott, korszakot lezáró és új korszakot nyitó Nostra Aetate kezdetű nyilatkozatnak át kell alakítania kortársaink szemléletét;
- hogy oktatással, az elérhető dokumentumok gondos átvizsgálásából nyert ismeretekkel gazdagabbak leszünk, megismerjük és jobban megértjük elődeink és a magunk életét, korát és kultúráját;

figyelembe véve,

- hogy a teremtő Isten szándéka szerint közös birtokosai vagyunk a teremtett világnak, jó gazdaként felelősek vagyunk érte és egymásért, hiszen mindannyian testvérek vagyunk, közös a jövőnk és osztozunk az együttélés felelősségében;

közös elhatározással kijelentjük, hogy

- határozottan **elítéljük** a vészorszak minden kegyetlenségét és pusztítását, valamint az antiszemitizmus, a kirekesztés és a hátrányos megkülönböztetés minden burkolt és nyílt megjelenési formáját;
- kegyelettel **emlékezünk** a vészorszak áldozataira és embermentő vértanúira;
- tisztelettel **emlékezünk** honfitársainkra, akik a legnagyobb veszély és bizonytalanság idején sem felejtették el az isteni parancsolatot: „Szeresd felebarátodat”, ő is olyan, mint te!;
- **felhívjuk a figyelmet** a passzív, állásfoglalás-mentes, a mindennapok kritikus kérdéseit figyelmen kívül hagyó magatartás beláthatatlan következményeire;
- **nélkülözhetetlennek tartjuk** a különböző népcsoportok és vallási közösségek közötti kapcsolatok keresését és ápolását, a párbeszéd kultúrájának szünet nélküli fenntartását, művelését, és
- **valljuk** a szeretetből fakadó őszinte beszéd, barátság és tisztelet elsőbbségét az emberek közti kapcsolatokban.

Mindehhez kérjük a Mindenható világosságát, segítségét és áldását!

Üléseztek az Unitárius Univerzalisták

**Unitárius és Univerzalisták Nemzetközi Tanácsa
Shelter Rock, New-York, Manhasset, USA
2014. január 28–31.**

Bár a konferencia csak 28-án, kedden kezdődött, a főgondnok úrral már 25-én szombaton, korán reggel útnak indultunk, hogy elérjük úticélunkat. Mint utólag kiderült, nem is volt ez egy rossz ötlet, hiszen a kedden kezdődő gyűlésig volt egy kis lehetőség arra, hogy „jetlegünket” kipihenhessük. 26-án, vasárnap délelőtt, mint ahogy itthon is, de. 11 órától, istentiszteleten vettünk részt a Shelter Rock egyházközségének templomában. A gyönyörű templom az ún. megaegyházközségekhez tartozik, ami erre a gyülekezetre többszörösen is igaz: az épület-együttes méretei, a terület, ahol mindez elhelyezkedik, (közel öt hektár gyönyörű erdős részen) és nem utolsósorban az egyházközség anyagi helyzete (az Államok leggazdagabb, legtehetősebb gyülekezete) miatt is méltó erre az elnevezésre. Az egyházközség alapítványa az úgynevezett Wich Foundation révén több százmillió dollárral rendelkezik, amely nem egy esetben az egyházi központot is (UUA) kisegíti szorult helyzetében, arról nem is beszélve, hogy több erdélyi újépítésű unitárius templomunk is részben ezen Alapítvány támogatásával épült.

Az egyházközség vezető lelkésze **dr. Paul S. Johnson** üdvözlésében röviden kitért a kedden sorra kerülő eseményre, amelyre több kontinensről érkeztek vendégek, hiszen az Antarktiszt kivételével, minden kontinenst képviseltünk.

Az amerikai egyházközségek, többek között, magas fokú zenei igényességükről ismertek. Ezt ebben az egyházközségben is meg tapasztalhattuk, a legalább negyven tagú kórus gyönyörű zenével közreműködött az ünnepi istentiszteleten. A prédikációt a nemzetköziségre való tekintettel három lelkész között osztották meg: **Celia Midgley** (Anglia), **Wies Houweling**

(Hollandia) és **Bálint Benczédi Ferenc** (Erdély).

Ebédünket is az egyházközség vendégeiként költhettük el. Ennek végeztével kiscsoportokban vittek vissza a kb. 10 km-re levő Queens városrészéhez tartozó Adria szállodába. Ünnepi ruhánkat alkalmira váltva mentünk be New York belvárosába, a nem kevesebb, mint 30 km-re levő Penn(sylvania) Station-be, az ún. LIRR-el (Long Island Railway Road), ami leginkább a mi HÉV járatainkhoz hasonlítható, csak sokkal hosszabb szerelvényből áll. Innen már csak pár perc séta volt a Time Square-ig a híres Broadway-en keresztül, amely minden tekintetben a vasárnapi Super

döntöttünk, hogy ismét a nagyvárost célozzuk meg. A 7. Avenue és a 34. utca sarkától indulva, jutottunk el a Manhattan legdélibb részére, hogy onnan komppal áthajózzunk az Staten szigetre, amely lehetőséget adott arra, hogy a város panorámáját és a Szabadság szobrot, amely mellett elhaladtunk, a tengerről is megcsodáljuk. A kompig és attól kezdve visszafelé is teljesen gyalog tettük meg az utat, ami nem kis teljesítmény, hiszen legalább 14-16 km gyalogolhattunk. Ezt követően a legnagyobb szükségünk a meleg vacsorára és az éjszakai pihenésre volt.

28-án reggel vette kezdetét a csütörtök estig tartó Unitárius és

Az ICCU konferencia résztvevői

Bowl (amerikai futball) kupadöntőre hívta fel a nagyváros lakói, vagy oda látogató turisták figyelmét, érdeklődését. Esti sétánk egészségügyi szempontból sem hagyott kívánnivalót, hiszen a több mint mínusz tíz fokos hideg, meg a több kilométert kitevő séta érezte velünk, hogy itt igazi tél van.

Mivel hétfő, 27-e is a gyülekezés napjához tartozott, és kötött programunk nem volt, néhányan úgy

Univerzalisták Nemzetközi Tanácsa (ICUU) értekezlete. Az értekezlet mottójául választotta a következő szahéli nyelven megfogalmazott mondatot: „Bora kujenga mdaraja kuliko kuta”, amelynek magyar jelentése ez: Jobb hidakat építeni, mint falakat.

A kétvétenként egybehívott közgyűlést első alkalommal tartották az USA területén. 1995 az ICUU megalakulásától a tagegyházak

különböző kontinenseken gyűléseztek, de most először az Államok területén. A százhusz résztvevő fele az USA-ból és Kanadából érkezett, a másik fel a világ más tájain élő 23 tagszervezetből jött össze, a harmadik legnépesebb küldöttséget a Magyar Unitárius Egyház vonultatta fel tizenegy képviselővel, név szerint a következőkkel: **Bálint-Benczédi Ferenc, Czire Szabolcs, Farkas Emőd, Elekes Botond, Gyerő Dávid, Kászoni-Kövendi József, Koppándi Botond, Kovács István, Kovács Sándor, Máthé Dénes és Pap Mária.**

A munkálatok minden este és reggel áhítatokkal kezdődtek, ezt annak az alapján csoportosították a résztvevők, hogy ki honnan, melyik régióból érkezett. Ennek legyszerűbb módja a kontinensek területéről érkezők szerinti csoportosítás volt.

A nyitó-áhítatokat követően különböző témák súlypontos előadásai követték. Délelőtt és délutáni időszakokat tartották a szervezők a legalkalmasabbnak ezek megtartására. Hallgathattunk előadásokat a következő tárgykörökben: anyagi alapot teremető, a Nemzetközi Tanács működését és működtetését szolgáló témakörben, interkulturális alkalmassági témakörben (**Beth Zamsky**) multikulturális odisszea témakörben (**Peter Morales**) ugyanebben a témakörben du. (**Abhi Janamanchi**).

Ahogy a vallás világa napjainkban változik témakörben (**Terasa Cooley**), a koalíció témakörében (**Fulgence Nsagijimana**), megtalálni önmagunk történetét a globális unitarizmusban (**Erick Cherry**), a nőegylet témakörében (**Pap Mária**), az időváltozás témakörében (**Jill McAllister**), világközösség és egyenlőség témakörében (**Ron Glossop és Sherry Wells**), a credo tárgykörében (**Inga Brandes**) emberek, platformok, lehetőségek témakörében (**Meg Riley**), multikulturális dialógus és globális aktivitás (**Sztranyiczki Zsófia és Carol Huston**), a koalíció, mint az ICUU modellje (**Fulgence Ndagijimana**) témakörében.

Esténként regionális gyűlésekre is sor került a következők sorrend-

Az újonnan megválasztott vezetőtanács
– Mina Carson felvétele

jében: Amerikai regionális gyűlés (**Vail Weller**) Afrikai regionális gyűlés (**Justine Magara**) Európai regionális gyűlés (**Kovács István**) Ázsiai és Ausztráliai regionális gyűlés (**Nangroi Sutting**).

Közben tanácsgyűlésekre is sor került, az új szervezeti szabályzat elfogadására és természetesen a Nemzetközi Tanács új elnökének választására is. Az utóbbival kapcsolatban örömmel számolhatok be arról, hogy elnökévé választotta az Unitárius Univerzalisták Nemzetközi Tanácsa **Gyerő Dávid** közigazgatási előadótanácsost, kolozsi lelkészt. A közigazgatási tanácsos a nemzetközi szervezet első olyan vezetője, aki nem az angolszász szervezeti kultúrában nevelkedett, de aki korábban a szervezet titkára volt.

A közgyűlés többek között – és ez a régióknak szempontjából fontos kérdés – határozatot fogadott el a verespataki bányatervek tárgyában, amelyben támogatásáról biztosította a tervek ellen fellépő Magyar Unitárius Egyházat.

Pénteken lehetőségünk volt arra, hogy egész napos program keretében meglátogassuk az Egyesült Nemzetek Székházát New-York-i székhelyén. Autókkal szállítottak mindannyinkat a szállodából az ENSZ-be, ahol annak imatermében közös istentiszteleten vehettünk részt, **Diana Rollert** kanadai lelkésznek vezetésével. Ezt követően fogadta a közgyűlés tagjait **Bruce Knotts**, aki az unitárius-univerzalisták részéről adminisz-

tratív-közigazgatási igazgatói pozíciót tölt be az ENSZ szervezténél. Bemutatta munkatársait: **Maarit Kohonen Sheriff-t**, aki kabinetfőnöke az ENSZ emberjogi bizottságának és **Bani Dugal-t**, aki fő képviselője a nemzetközi Bahai közösségnek az ENSZ-nél. Mindhárman közel fél-fél órás előadásban ismertették azt a tevékenységet, amit végeznek az ENSZ székházában, amely munka közvetlenül kapcsolatban van az unitárius-univerzalisták által képviselt értékekkel és érdekekkel. Az előadások végén lehetőség adódott a kérdések és válaszok révén egy párbeszéd kialakulására az előadók és hallgatóság között.

Ebédszünetet követően három különböző csoportra osztva lehetőségünk adódott az ENSZ székházának megtekintésére. Idegenvezetők avattak be abba a mindannyiunk számára érdekes világba, amely töretlenül végzi tevékenységét a második világháború befejezése óta.

A fennmaradó két napban szombaton és vasárnap tartotta munkálatait az Unitárius Univerzalisták Nemzetközi Tanácsa Lelkészi Konferenciája, 52 lelkész részvételével. Az előadások súlypontja elsősorban a lelképásztori gondozás területét célozták meg.

Február másodikán, vasárnap délelőtt az All Souls templomában (New-York) ünnepi istentiszteleten vettünk részt, ahol a gyülekezet lelkészét **Galen Guengerich** hallgathattuk. Az istentisztelet mara-

dandó élménye az a zenei összeállítás volt, amiben amerikai testvéreink már-már utolérhetetlenek. Istentiszteletet követően nem maradt más hátra, mint búcsúzni mindazoktól, akik visszautaztak otthonukba, abban a reményben,

hogy még valahol lesz lehetőségünk egymással találkozni.

Számunkra, alulírott és **Elekes Botond** főgondnok részére, azonban itt a látogatás még nem ért véget, mivel folytatódott egy Bostonba illetve azt követően San

Franciscóba történő látogatással, ami azonban nem közvetlenül része ennek a beszámolónak. A krónikás abban a reményben búcsúzik, hogy lapunk egy következő számában alkalma lesz a beszámoló folytatására.

Kászoni-Kövendi József

AZ UNITÁRIUS THOMAS MANN

A 20. század első felének legjelentősebb német írója a Nobel díjas Thomas Mann (1875–1955), aki a hagyományos polgári kultúra iránti rokonszenve ellenére gyakran az ironia és önironia hangján fejezte ki társadalomkritikáját regényeiben, novelláiban, tanulmányaiban és előadásaiban (Buddenbrook ház, Halál Velencében, Tristan, Tonio Krüger, Varázshegy). Számomra kiemelésre külön érdemes bibliai tárgyú regénysorozata, (József és testvérei), valamint a Goethét és a goethei humanizmust méltató Lotte Weimarban (1939), valamint a német össznépi tragédiát érzékeltető műve a Doktor Faustus (1947).

Thomas Mann következetesen szemben állt a fasiszmissal és 1933-ban száműzetésbe vonult (Svájc, USA), alkotó kedve azonban mindenütt és mindvégig állta a sarat. Európába visszatérve írta meg Egy szélhámos vallomásai című ironikus-kritikus hangvételű regényét (1954).

Hazánkban is többször megfordult és találkozott, kapcsolatot tartott jeles magyar írókkal, tudósokkal (Kosztolányi, Móricz, József Attila, Hatvany és mások). Műveinek jelentős része magyarul is megjelent.

Mindezt bevezetőben azért tartottam szükségesnek elmondani, hogy érzékeljük azt a számunkra meglepetés erejével bíró, a közelmúltban felszínre került tény, miszerint – Orbán Balázs és Bartók Béla áttéréséhez hasonlóan – felnőtt korában Thomas Mann az unitárius vallás híve lett.

Egy ilyen állítás (sőt! megállapítás) a mi szempontunkból olyan horderejű, hogy – elkerülendő a légből kapott szubjektív belemagyarázás vádját – hiteles forrásokra kell támaszkodnunk, amikor merészeljük a nagy német író a jeles unitáriusok gazdag panteonjába besorolni.

A meglepő témáról először a német sajtóból (Die Zeit, Süddeutsche Zeitung) szereztem tudomást 2013

őszén, egy müncheni kapcsolaton keresztül. Hamarosan kiderült, hogy a sajtóhírek egy 2012 végén megjelent kötet kapcsán kerültek forgalomba és az elmúlt év folyamán főleg irodalmi és vallásszociológiai, illetve valláslelektani körökben keltettek visszhangot.

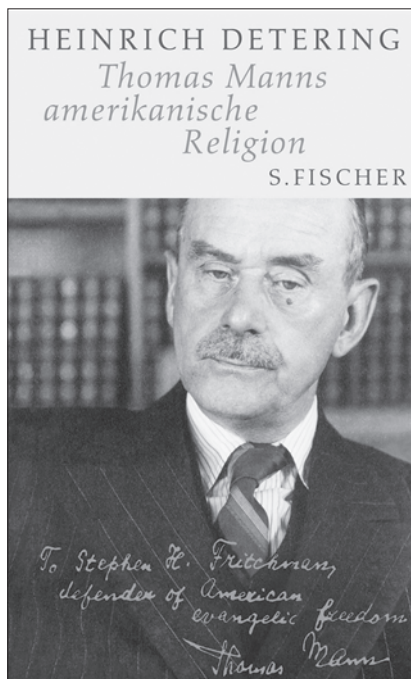
Az említett mű Heinrich Detering: Thomas Manns Amerikanische Religion – magyarul Thomas Mann amerikai vallása, c. könyve (kiadó: S. Fischer Verlag GMBH, Frankfurt am Main 2012).

A keménykötésben, színes címlappal – rajta Th. Mann fényképe – nívós kivitelben megjelent 350 oldalas könyv igazi német alapos-sággal megírt munka, erről tanúskodik a 471 lábjegyzet, 12 oldalnyi irodalomjegyzék (forrásművek), hét angol nyelvű dokumentum és a kötetben látható fényképek jegyzéke (14 fotó). A nevek jegyzéke (Personenverzeichnis) négy és fél oldalt tesz ki.

Hogy milyen tudományos igényű, dokumentált műről van szó, azt nemcsak a fent vázolt „apparátus”, hanem a szerző kiléte, rangja, munkássága érzékelteti.

Heinrich Detering a Göttingai Egyetemen a német és az összehasonlító irodalom professzora. Thomas Mannról már korábban is számos stúdiuma jelent meg, társszerkesztője a Thomas Mann műveit megjelentető, kommentárral kísért nagy frankfurti kiadásnak.

Detering professzor könyve elvezeti az olvasót a száműzetésben élő Thomas Mann gondolkodásának és írói mivoltának középponti területeire. Pontosabban: a politika és vallás (vallásosság) irónál jelentkező sajátos összefüggéseiről szól, amikor nyilvánvalóvá, nyilvánossá teszi viszonyulását egy protestáns felekezethez, az unitáriushoz. A könyv lényegében a Thomas Mann történet egy eddig ismeretlen oldalát, a nagy író kapcsolatát beszéli el a kaliforniai unitárius egyházzal. Maga az író írta erről 1951-ben: „Ritkán – ha egyáltalán! – éreztem, tettem

magamévá ilyen életteli és militáns érdeklődést egy vallási csoport vonatkozásában...”

A kritika úgy ítélte meg, hogy Detering úttörő művet alkotott, amikor felfedezte és kikutatta Thomas Mann élete és munkássága térképének egy fehér foltját. Thomas Mann hosszú éveket töltött az USA-ban és ezalatt a Los Angeles-i unitárius közösséggel gyümölcsöző viszonyt épített ki. Ahogy ő maga mondta: „meleg rokonszenv” alakult ki benne az unitáriusok gondolkodása és gyakorlata iránt. Detering Thomas Mann önéletrajzi írásainak és esszéinek, levelezésének intenzív újraolvasásával, számos eredeti dokumentum feltárásával új megvilágításba helyezi a száműzetésbe sodródott nagy német író felfogását az őt befogadó Amerikáról, és értékelését a VALLÁS, POLITIKA IRODALOM felelősségteljes kapcsolatáról.

De nemcsak erről beszél a szerző, hanem rámutat: e szellemi folyamat során (demokratikus és liberális alkatával egyezően) Thomas Mann arra a meggyőződésre jutott, hogy a humanitárius és politikailag pragmatikusan is helytálló fontos követelmények, elvek, eszmék éppenséggel az Amerikai Unitárius Egyháznál valósulnak meg mintaszerűen.

Detering professzor könyvének a címében „az amerikai vallás” tulajdonképpen unitáriust jelent. A patrícius családból származó, lutheránus Thomas Mann ugyanis egy addig általa nem ismert hitrendszert, hitfilozófiát ismert meg Amerikában és ezért tapadt rá kívülről az „amerikai” jelző. Az a vonzerő pedig, amely az unitarizmusból sugárzott, azért ragadta meg őt, mert gondolatvilágát már korábban is a jézusi tanítások, a bibliaismeret, a humánus és a kereszténység tisztelete jellemezte. Kaliforniai találkozása unitáriusokkal ilyen szellemi-tudati alapon vezette el őt azon felismeréshez, hogy „EGY AZ ISTEN” (személyében és lényegében egyaránt).

Thomas Mann nemcsak saját vallásfelfogásáról értekezett – néha igen magas, olykor absztrakt-metafizikai színvonalon, hanem eljutott ezzel a politikum terepére is bizonyos összefüggő-összekapcsoló párosításokkal mint a kereszténység-demokrácia, kereszténység-szocializmus. Kifejtette például, hogy demokrácia és kereszténység ugyanazon idea két alakja, megnyilvánulási formája, – másfelől eredeti készlettel megfogalmazta azt is, hogy mit jelent unitáriusnak lenni, mit jelent az unitarizmus ma. Egyértelműsítette, hogy ezen nem valaminő provokatív protestáns irányzat, vagy dogmatikus képződmény értendő, hanem egy humanista, plurális, egyetemes jegyeket hordozó, toleráns töltésű vallás, amely egyformán elkötelezettje a felvilágosodásnak és romantikának, a modern individualizmusnak és a közösségi kapcsolatépítésnek. Ugyanakkor ismerője, viselője és továbbfejlesztője a zsidó-keresztény vallásos tradíciónak.

Thomas Mann 14 évet töltött az Egyesült Államokban (1938-1952). Legsorosabb kapcsolatot a First Unitarian Church of Los Angeles-szel tartott, de járt Santa Monica-ban is, ahol kisebb és elszegényedő unitárius közösség működött. A két unitárius egyházközség templomáról és parókiájáról fotót is lát-

hatunk a könyvben. Thomas Mann sűrűn találkozott, levelezett velük és sok más értelmiségivel is, akik előtt nem titkolta unitárius szimpátiáját, sőt kihangsúlyozta azt konferenciákon, számos előadásában, gyermekeit, unokáit unitárius templomban kereszteltette. Ez utóbírói jegyzi meg érdekesen, hogy milyen jóleső egyszerű szertartás volt, semmi misztérium, semmi szakramentális történés, inkább egy poétikus aktus. Túlzás nélkül elmondható, hogy Thomas Mann számára az unitarizmus nem csupán egy elméleti kirándulás, szellemi kaland, hanem a gyakorlatban is érvényesített meggyőződés, melyet sokféle módon propagált s a terjesztő munkába családtagjait is bevonta. Csatlakozását ehhez a hitvilághoz Európába visszatérése után is, élete végéig megtartotta.

A könyv számos oldalán található apróbetűs, keretes szöveg, ezek idézetek Thomas Manntól hol angol, hol német nyelven és általuk legtöbbször az unitárius témák valamelyikéről nyilvánít véleményt. Ugyancsak több neves amerikai unitárius személyiség fotóját és a főbb unitárius tárgyú művek címlapját reprodukálja a könyv, mintegy illusztrálva, hogy milyen széleskörűen tájékozódhatott ezekből a forrásokból a Varázshegy írója.

„Ez az a szellemiség, amely vonz engem, amióta megismertem” – írja egy helyen Thomas Mann, aki a költő Walt Wittman és a zeneszerző Wagner mellett megismerte és csodálta Emerson, Channing és a többi híres unitárius szellemóriás munkáit, áttekintette az európai reformációt, beszél Szervét előfutárságáról, áldozatáról stb. Természetesen optikája tengerentúli: az erdélyi gyökerekről, Dávid Ferencről nincsenek passzusok, hiszen mindvégig az amerikai unitarizmusról van szó! Amint a könyv szerzője írja, bár Mann nagyon szoros, tartós és őszinte kapcsolatot létesített és ápolt a Los Angeles-i First Unitarian Church-el, formálisan bejegyzett tagja nem lett az egyházközségnek. Nem anyakönyvezték mint egyháztagnak, azonban nem kétséges, hogy de facto igenis tagja volt, megismerte, elfogadta és vallotta hitelveit, erkölcsi mentalitását, szertartását.

Végezetül úgy gondolom, hogy a Thomas Mannról feltárt, megírt „történet” széles nyilvánosság elé kerülve csodálkozásra készíti híveinket, lelkészi és világi vezetőinket. Szemrehányást ugyan nem tehetünk, amiért nem tudtunk eddig Thomas Mann valláserkölcsei világáról, hiszen még az életét és munkásságát tüzetesen feldolgozó német irodalomtudósok is csak most, 2-3 éve fedezték és fedték fel kiváló alkotójuk egyéniségének „intim” rekeszeit. Azt hiszem viszont, hogy érdemes lenne e könyvet magyar nyelvre lefordítani, alaposan tanulmányozni, utánanézni az Egyesült Államokban az említett helyszíneknek, a megidézett emlékeknek Bostonban és Kaliforniában. Az azonban kétségtelen, hogy nívóról van szó, a híres unitáriusok lajstroma egy újabb szellemóriással, ezúttal a német Thomas Mann egyenes tartású, férfias alakjával büszkén bővíthető.

Dr. Lőrincz Ernő

Dél-alföldi unitárius küzdelmek

Hódmezővásárhely és leányegyházközségei (1923-1948)

Az Unitárius Élet 2013/6. számában bemutattuk az 1879-ben alapított Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség első évtizedeit; különös tekintettel Barabás István lelkész, illetve egyházunk egyik legjelentősebb 20. századi mecénása, Kovács József téglagyáros szolgálatára. Ezúttal az 1923 és 1948 közötti időszak egyházközségi krónikáját vázoljuk fel: bemutatjuk Bíró Lajos és Remetei Filep Imre lelkész – különösen nehéz történelmi időkben végzett – szolgálatát, illetve a sorra megalakuló leányegyházközségek (Szeged, Orosháza) és szórványok életének legfontosabb eseményeit.

Bíró Lajos (egyes forrásokban: Kalmár Bíró Lajos) unitárius lelkész életrajzát – levéltári források és sajtódokumentáció hiányában – egyelőre nem sikerült összeállítanunk, így életét és egyházzolgálatát csupán dokumentum-töredékek alapján vizsgálhatjuk. 1918-ban fejezte be teológiai tanulmányait, s még ugyanebben az évben Magyarországra menekült. 1920. február 1-jén Józan Miklós esperes indítványozta, hogy a Budapest környéki szórványokban a „menekült lelkész”, Bíró Lajos lás-son el hitoktatói feladatokat, aki délelőttönként (részmunkaidőben) a Közélelmezési Minisztériumban dolgozott, de a délutánjai szabadok voltak, s már korábban felajánlotta szolgálatait a Budapesti Unitárius Egyházközségnek. 1920. augusztus 29-én a kolozsvári Egyházi Főtanács – 1500 koronás fizetés és 200 koronás szállásköltség-térítés mellett – kinevezte Bíró-t a főváros környéki szórvány hitoktatójának. 1923 nyarán Bíró hároméves megbízatása lejárt, s mivel a Budapesti Unitárius Egyházközség elégedett volt munkájával, az 1923. szeptember 2-i keblitanácsi ülésen végleges szerződést kapott. 1924. november 9-én – a magyarországi egyházrész 20. századi történetében meghatározó szerepet játszó Csiki Gáborral együtt – Kolozsvárott pappá szentelték. Ettől kezdve budapesti

besorolása másodlelkész volt, 1924 és 1928 között komoly szószéki gyakorlatot szerzett, s ebből a pozícióból távozott – saját kérésére – Hódmezővásárhelyre.

Bíró Lajos egyházzolgálat

Bíró Lajos 1928. augusztus 19-én kezdte meg hódmezővásárhelyi

missziós tevékenységük a két leányegyházközség (Szeged és Orosháza) mellett Békéscsabára, Békésre, Gyulára, illetve ünnepeken a kisebb településekre is kiterjedt. Bíró nagy gondot fordított arra, hogy a templomot – önhibájukon kívül – látogatni nem tudó, idős és beteg híveket rendszeresen felkeresse, számukra úrvacsorát osszon. Erre a célra – a falusias jellegű város és a környező, kiterjedt tanyavilág hatalmas távolságai miatt – 1933-ban gépkocsit vásárolt.

A vidéki unitárius egyházközségek közül Hódmezővásárhely elsőként kapcsolódott be a rádiós istentiszteletek sorozatába, amelynek köszönhetően Bíró prédikációit országszerte hallgathatták.

Hódmezővásárhely 1934-ben

szolgálatát, amelyben énekvezérként Boros Áron kántortanító, új gondnokként vitéz Kozma György segítette. Az 1930-as évek elejére Bíró Lajosnak és munkatársainak sikerült megállítani a Hódmezővásárhelyen és környékén élő unitáriusok számának csökkenését:

1932. július 31-én elmondott, Megtalál az Isten című, a rádióban sugárzott beszéde – Erdei Sándor hódmezővásárhelyi könyvnyomdájának kiadásában – különlenyomat formájában is megjelent. Az 1930-as években Bíró két önálló – szépirodalom és teológia határán

egyensúlyozó – kötetet publikált: a Virágok című esszékötet 1932-ben, míg A halál szemüvegén át című, temetési szertartásokhoz kötődő írás 1937-ben jelent meg. 1940-ben Kozma György helyett Ormos Pál kórházi főorvost választották meg az egyházközség gondnokának; a jegyzői és pénztárnoki feladatokat Boros Áron kántortanító látta el.

A Szegedi Leányegyházközség

Bíró Lajos csaknem két évtizedes hódmezővásárhelyi szolgálatának jelentős eredménye a Szegedi Unitárius Leányegyházközség és az Orosházi Unitárius Leányegyházközség megerősítése, valamint a Gyulai Unitárius Szórványegyházközség megszervezése. Az első világháború és a trianoni békediktátum után több száz erdélyi értelmiségi – orvos, mérnök, egyetemi tanár, köztisztviselő – telepedett le Szegeden, akik 1922

A szegedi Tisza Lajos körüti református templom

őszén unitárius leányegyházközséget alapítottak. Borbély Andor beszámolója szerint 1923 húsvétjára „az országnak eme legkatolikusabb városában, az odahelyezett kolozsvári egyetem jórészt erdélyi származású hallgatóiból és a menekültek nagy számából mintegy 100 főre növekedett kicsiny seregünk. Lelkigondozásukról – a hódmezővásárhelyi unitárius egyházközség körletébe tartozván – Barabás István lelkész atyánkfia gondos-

kodik. A szokásos húsvéti úrvacsorában április 8-án részesítette a híveket, amikor is a szegedi református egyház Tisza Lajos körüti templomát igazi keresztényi szeretettel szíves volt rendelkezésünkre bocsájtani, és helyet adott gyülekezetünknek. Az istentisztelet valószínű ünnepélye lett az erdélyieknek...”

A szegedi leányegyházközség történetének következő mérföldköve Rev. W. Hamilton Drummondnak, az angol unitáriusok főtitkárának a városban tett látogatása (1924. május 24-25.) volt. A magyar békerevíziós törekvéseket támogató Drummond Kolozsvárról találkozott Ferencz József unitárius, Majláth Gusztáv római katolikus és Nagy Károly református püspökkel, majd Magyarországra érkezett, mert a szegedi Ferenc József Tudományegyetem a politikai tudományok díszdoktorává avatta. Május 25-én, a Tisza Lajos körüti református templomban unitárius istentiszteletet tartottak, amelyen Józán Miklós püspöki vikárius, valamint Csiki Gábor és Hamilton Drummond szolgált. Május 26-án Drummond Hódmezővásárhelyre ment, ahol Kovács József és felesége díszbédet adott tiszteletére, majd istentiszteleten vett részt, amelyen Barabás István szolgált. Rev. Drummond az egyházközség iskoláját és tanyabirtokát is meglátogatta.

Bíró Lajos lelkész érdeme, hogy az 1930-as évek elejétől – az elszigetelt ünnepi alkalmak helyett – rendszeres unitárius életet teremtett Szegeden, havonkénti istentisztelettel és úrvacsorás ünnepi alkalmakkal. Ebben – leányegyházközségi gondnokként – jelentős segítségére volt Gelei József (1885–1952) biológus, egyetemi tanár, a Kolozsvárról Szegedre költözött Ferenc József Tudományegyetem későbbi rektora. A háromszéki Árkos községből, földműves családból származó Gelei a kolozsvári unitárius kollégiumban végezte középiskolai tanulmányait, majd 1919 és 1924 között tanított is alma materében. 1924-től Szegeden az általános állattani és összehasonlító bonctani tanszék pro-

fesszora volt, rendes tagjává választotta a Magyar Tudományos Akadémia és az Unitárius Irodalmi Társaság. A II. világháború közeldével egyre inkább radikális jobboldali nézeteket valló Gelei 1941-ben visszatért Kolozsvárra, ahol az egyetemes Magyar Unitárius Egyház főgondnoka, a fiatal unitárius tehetségeket támogató Berde Bizottság elnöke lett. 1940-ben Bíró és Gelei mellett a szegedi leányegyházközség vezetőségét Gaál István postai titkár (jegyző) és Kelemen Miklós MÁV főintéző (pénztárnok) alkotta.

Az Orosházi Leányegyházközség

A Hódmezővásárhelyhez hasonló társadalomszerkezetű, mezővárosi jellegű Orosházán 1885-ben zajlottak le az első áttérések, és 1897-ben a városnak már csaknem 80 fős unitárius közössége volt. Az első világháborúban meggyengült, majd Trianon után újjászerveződött orosházi unitáriusok 1923 telén – Erdélyben, Magyarországon, valamint a brit és amerikai hittestvérek körében – templomépítési gyűjtést kezdeményeztek, amelynek szervezőbizottságát Bolla Mihály gondnok és Kiss Árpád ügyvéd vezette. „Megunták őket már a pásztor nélkül való bolyongást, meleg otthonra, buzgó lelki vezérre vágyakoznak, aki hirdesse nekik Isten csodálatos dolgait” – indokolta a gyűjtési felhívást az Unitárius Értesítő című felekezeti folyóiratunk. A templomépítést az ország gazdasági helyzete ugyan nem tette lehetővé, de Józán Miklós 1927. évi esperesi jelentésében közölte: „Orosházán a levitai állás betöltése most van folyamatban. Jövőre már ő is itt lesz köztünk, hogy teljes legyen a létszám, s az anyagi igazságnak is elég tétessék.” Így lett Bíró Lajos a kisebb megszakításokkal több mint három évtizede működő orosházi gyülekezet első állandó (beszolgáló) lelkésze, és 1931-ben hivatalosan is létrehozták az Orosházi Unitárius Leányegyházközséget.

Az 1930-as évek közepére Orosházán is kiépült a rendszeres

unitárius élet – havonkénti istentisztelettel és ünnepi úrvacsorás alkalmakkal. Ágoston József 1936-os tanulmánya szerint Bíró Lajosnak „jelenleg minden törekvése arra irányul, hogy az egyik népesebb szórványában, Orosházán egy kis templomot építsen. Ebben munkájában pedig buzgó munkatársa Kálnoki Kis Dániel orosházi tanító.” 1940-ben a leányegyházközség vezetését Bíró Lajos és Kálnoki Kis Dániel mellett Péter Aladár járásbírósnak elnök (tiszteletbeli gondnok) és Tóth Lajos földmívelő (gondokpénztárnok) alkotta.

A Gyulai Szórványegyházközség

A trianoni békediktátum előtt Gyulán mindössze 4-5 unitárius élt, de 1921-ben Barabás István hódmezővásárhelyi lelkész már 35 fő jelenlétében tartott istentiszteletet a helyi állami elemi iskola egyik tantermében. Az 1920-as években évente 2-4 alkalommal volt unitárius istentisztelet a református templomban, s ezeken Józán Miklós, Csiki Gábor, Bíró Lajos és Ferencz József prédikált. Az 1923-ban, Budapesten létrehozott Magyar Unitárius Társulat igazgatósági taggá választotta Ürmösy Károly gyulai ügyvédet. A Duna-Tiszamenti Unitárius Egyházkör 1929. évi közgyűlése felosztotta a dél-alföldi unitárius leányegyházközségeket és szórványokat: Szeged, Orosháza és Gyula a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközséghez, míg Dévaványa, Mezőberény és Mezőtúr a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközséghez került.

1934. szeptember 7-én Bíró Lajos lelkész hivatalosan is megalakította a Gyulai Unitárius Szórványt, amelynek gondnokává József Dezső polgári iskolai tanárt (az addigi hitoktatót), jegyzővé Ürmösy Károly ügyvédet, gazdasági bizottságának elnökévé Szász Domokos postafőnököt választották meg. Az alakuló gyűlésen elhatározták, hogy hente találkoznak, unitárius énekeket tanulnak, és József Dezső hitoktató-gondnok rövid áhítatot

tart, ima és elmélkedés felolvasásával. Bíró Lajos 1934 őszén tervet készített arra, hogy „ha a Békésen tartandó istentisztelettel a gyulai össze tudja kapcsolni, akkor minden hó utolsó vasárnapján délután egy órakor Békésen templomozna, és ugyanakkor délután négy órakor Gyulán. (...) Vonat abban az időben egyáltalán nincs, tehát autón kell megtenni ezt az utat. (...) Mivel az autó egy rozoga kis háborús katonai gép volt, többször megesett, hogy a nehéz úton vagy nagy szélben elkésett. Azon fáradozik most, hogy egy nagyobb és biztosabb járású kocsira cserélje el kis kocsiját.” 1936-ban a gyulai szórványt a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközséghez csatolták, így beszolgáló lelkésze Darkó Béla, majd Bajor János lett. Az 1940-es években ismét csak évente négy alkalommal tartottak unitárius istentiszteletet Gyulán, de József Dezső hitoktató-gondnok vezetésével további 15-20 alkalommal találkoztak, bibliaolvasás és unitárius énekek tanulása céljából.

Remetei Filep Imre szolgálatának első évei

1946-ban Bíró Lajos lelkész súlyosan megbetegedett, így a háborús pusztítás után romokban heverő hódmezővásárhelyi templom és gyülekezet állandó lelkipásztor nélkül maradt. Az orosházi leányegyházközségbe még nagy ünnepeken sem jutott el beszolgáló lelkész, így örömmel fogadták, amikor 1947 húsvétján Kovács Kálmán, a magyarországi egyházrész főgondnok-helyettese meglátogatta Hódmezővásárhelyt és Orosházát, ígéretet téve az áldatlan helyzet rendezésére. 1947 nyarán az Unitárius Élet arról tudósított, hogy Bíró Lajos betegsége miatt nem tudja folytatni lelkészi pályáját, és könyveit (Virágok, A halál szemüvegén át) saját maga és családja anyagi helyzetének javítása érdekében 4 forintos egységáron kiárúsítja. 1947 augusztusában Bíró Lajos nyugalomba vonult. „Közel három évtizedes budapesti és hódmezővásárhelyi, érdemes és eredményes

lelkészi szolgálat után, mely a két világháború közötti nehéz időt ölelte át, most egy csendes kertben piheni ennek a szolgálatnak fáradtságát, mely testét a végtelen munkában felőrölte. A hódmezővásárhelyi (...) kibúcsúzó alkalmával a város többi egyházának lelkipásztorai és gondnokai méltatták érdemeit, a város főispánja és polgármestere is szeretettel emlékezett meg a szegénység szociális gondját mindig vállaló és azon tettekkel segítő Bíró Lajosról.”

Remetei Filep Imre

1947. szeptember 14-én, Csiki Gábor esperes és Kereki Gábor lelkész szolgálatával megtartott istentiszteleten iktatták be az új hódmezővásárhelyi lelkészt, Remetei Filep Imrét. Az Unitárius Élet rövid beszámolója szerint „az új lelkész hitet tett, hogy elődei, Barabás István és Bíró Lajos szellemében vezeti tovább gyülekezete nyáját (...) dr. Ormos Pál gondnok és Boros Áron énekvezér mellett most már új lelkipásztor vette magára a hódmezővásárhelyi unitáriusság szolgálatát gondját, akit a két leányegyházközség nevében Szahtmáry Miklós szegedi és Kálnoki Kis Dániel orosházi afiai üdvözöltek.”

Az új hódmezővásárhelyi lelkész, Remetei Filep Imre 1915. március 21-én született Nagyszebenben. Elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd beiratkozott a kolozs-

vári unitárius teológiára. Az 1940-es évek elején Székelykeresztúron segédlelkésként és internátusi felügyelőként szolgált. 1942 és 1944 között – kolozsvári székhellyel – missziós lelkész volt, s elsősorban szórványgondozással foglalkozott. 1945-ben Magyarországra került, ahol első állandó szolgálati helye Hódmezővásárhely volt. 1953 novemberében a Budapesti Unitárius Egyházközség rendes lelkészévé választotta. Pethő István egyházköri főjegyzővel megegyezve, hetenként váltották egymást a Nagy Ignác utcai, illetve a Hőgyes Endre utcai templomban. A kommunista rendszerrel nyíltan együttműködő Remetei Filep Imre az ötvenes évek végén tagja lett az International Association for Religious Freedom (IARF) nevű nemzetközi protestáns szervezet központi bizottságának, így rendszeresen utazhatott Nyugatra: Svájcba, Hollandiába, Olaszországba, az NSZK-ba és Angliába. 1966-ban püspöki helynökké nevezték ki, 1968-ban – bár legitimitását Erdélyben, Magyarországon, illetve a brit és amerikai

hittestvérek körében is megkérdőjelezték – ő szervezte meg az első magyarországi unitárius zsinatot, amelynek célja az önálló püspökség előkészítése volt. 1968 és 1970 között engedélyezték számára a helyettes püspök cím viselését. 1970. december 16-án, szívroham következtében hunyt el Budapesten.

Remetei Filep Imre hódmezővásárhelyi szolgálatának kezdeti – a kommunista diktatúráig tartó – időszakában a meggyengült egyházközség, illetve a szegedi és orosházi leányegyházközség újjászervezésével, valamint szórványgondozással foglalkozott. 1948 májusában – gyülekezeti napok elnevezéssel – egyhetes evangelizációt tartottak, amelynek keretében újra felavatták az 1912 óta elhasználódott, a háborúban kisebb mértékben megrongálódott, majd 1947-ben kijavított orgonát. 1948 májusában az Unitárius Élet közölte az előző évi lelkési jelentés kivonatát, amelyből kiderül: a gyülekezeti termet és a régi iskola helyiségeit – a hívek adományaiból és az egyházközségi ifjúsági csoport

munkájával – kifestették, és új lámpákat szereltek fel. Az ifjúsági csoport minden pénteken, este 6 és 8 óra között összejövetelt tart a lelkési lakásban, s e csoport tevékenységében más vallásúak is rendszeresen részt vesznek. Szegeden minden hónap első és harmadik szombatján tartanak vallásórát és istentiszteletet a református templomban. Orosházán minden hónap első vasárnapján, délután fél háromtól tartanak istentiszteletet, az állami népiskola egyik tantermében. Hódmezővásárhelyen csütörtök délutánonként – változó helyszínen – házi istentiszteleteket tartanak, amelyeken gyakran 80-100 fő is megjelenik – az unitáriusok mellett átlagosan 10-20 személy más vallású. Az 1947/48-ban megindult lassú gyülekezetépítést, szervezeti erősödést hamarosan a kommunista diktatúra törte derékba.

Retkes Attila

(A tanulmány a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Doktori Iskolája keretében végzett egyháztörténeti kutatásokon alapul. Köszönetet mondok témavezetőmnek, dr. Molnár Jánosnak.)

Vermes Géza emlékezete (1924-2013)

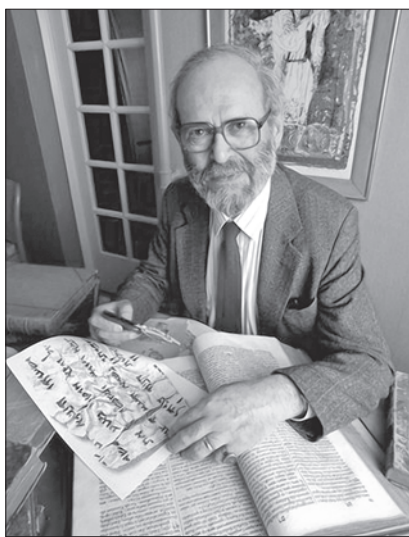
Nem nekrológot szeretnék írni Vermes Gézáról. Kétszeresen sem azt. Személyesen nem ismertem, így talán a kellő alapom sincs meg erre. Nem vagyok sem vallástörténész, sem teológus. A dolog tehát itt is hibádzik. A sors furcsa játékaként, halála évében írt első teológiai jellegű tanulmányomat az ő emlékének szentelhettem¹. Hiszen, már felnőtt fejjel újszövetségi teológiai ismereteimet először jórészt az ő könyveiből szereztem. Mégis, annyira hihetetlen volt a tény, hogy a Jézus-kutatás világszerte elismert, 88 éves oxfordi doajene már nincs közöttünk. Már akkor, először olvasva magyarul posztumusz megjelent egyik utolsó könyvét², felmerült bennem a kötelező elvárás magammal, és tágabb körben, az unitárius közösséggel szemben is, hogy örökötsük meg és ápoljuk az emlékét nyilvánosan is.

Amikor most fellapoztam – ezt a megemlékezést írva – Vermes korai életútját^{3,4}, az emberi sorsok meglepő találkozásával szembesültem. Talán a Vermes által is említett gondviselésnek köszönhetően. Az életutak kereszteződnek. A múlt évszázad történelmi

vérzivatarain keresztül talán még inkább. Báró Apor Vilmosról, az erdélyi (segesvári) születésű, gyulai rk. püspökről, az egykori Magyar Szent Kereszt Egyesület elnökéről van szó (ez a testület az egész ország területére kiterjedően a keresztény hitre térő zsidó polgárok ügyével foglalkozott). Akinek 1997-ben felállított szobra ma a gyulai belvárosi főplébánia előtti téren áll (és II. János Pál pápa avatta boldoggá 1997-ban). Ugyanis volt plébánosa, Apor püspök mentette meg a még alig felnőtt, 20 éves, zsidó származású Vermest a deportálástól, bár szülei ennek ellenére a holokauszt áldozataivá váltak. Gyerekkoromban nem sokat hallottam a plébános emlékeiről Gyulán. Ez nem is meglepő, mert a történet folytatása még szomorúbb: Apor püspököt a bevonuló szovjet alakulatok lövik le 1945. március 30-án, nagypénteken, Győrben és Húsvét hétfőn hal meg⁵. Ebben a megmentőből lett vértanú történetben, ha belegondolunk, ott rejtőzik a kereszténység és a világtörténet Jézus utáni 2000 éve mellett Jézus igazi személyes élettörténetének apotheozisa is. Vermes egész életében éppen ezt kutatta,

hogy ki volt Jézus valójában, a 2000 év dogmatikai burka nélkül?

Vermes Géza 1924-ben született Makón. Apja Vermes Ernő, liberális újságíró. 7 éves korában, szüleivel együtt áttért a római katolikus vallásra és egyházi, katolikus szemináriumi oktatásban részesült, de 1942 után származása miatt nem járhatott Magyarországon egyetemre. A második világháború után római katolikus pappá szentelték, de származása miatt nem léphetett be sem a jezsuita, sem a dominikánus rendbe. Végül a francia-belga alapítású Notre Dame de Sion Atyái/Nővérei rend tagja lett⁶. Vermes 1946-ban hagyta el Magyarországot, majd 11 éven át Louvainban (Université catholique de Louvain, UCL) és Párizsban tanult és kutatott. 1953-ban teológiából doktorált, a holt-tengeri tekercsek témakörében. 1957-ben szakított a katolikus egyházzal és 1957-óta Angliában él. 1958-ban feleségül vette Pamela Hubson Curle-t. 1965-ben kinevezik az oxfordi egyetem zsidó tudományok (Jewish Studies) professzorává. Nemzetközi hírnevet a holt-tengeri tekercsek mértékadó angol fordításával és magyarázatával szerez. Ez a kötet világszerte több, mint fél millió példányban fogyott el. Erről és a qumráni esszénus közönségnek a Második Templom korában a judaizmusban betöltött szerepéről és a kereszténységhez való viszonyáról szól később megjelent könyve: A qumráni közösség és a holt-tengeri tekercsek története (angolul 1994-ben). Vegyük sorba röviden főbb műveit, teológiai megállapításait. A későbbiekben kezdett Jézussal foglalkozni, s ez egész további életpályáját meghatározta. Erről így ír egyik könyve prologusában, 2003-ban⁷: „A történeti Jézus, a vallásos zseni, aki a zsidó Palesztinában a róla elnevezett időszámítás szerinti I. században élt, tanított és halt meg, az 1960-as évek vége óta áll tudományos érdeklődésem középpontjában.” Jézussal kapcsolatos kutatásait egy 20 évig formálódó trilógia nyitja meg (A zsidó Jézus, 1973; Jézus és a judaizmus világa, 1983; A zsidó Jézus vallása, angolul 1993). A művek fő jelentősége a zsidó források, mint a rabbinikus irodalom és a Targum (a héber Biblia arámi fordítása) felhasználása és a holt-tengeri tekercsek elemzése. Jézust a galileai zsidó közösség eredeti közegében állítja elének a szerző, mint démonüző és gyógyító szent embert. Következő könyvében vizsgálatait kiterjeszti a három szinoptikus evangéliumon túl, az egész Újszövetségre (Jézus változó arcai, angolul 2000-ben). Egyik, metodikai szempontból is legösszetettebb, és talán legvitatottabb műve, a Jézusról szóló ötödik könyve, a Jézus hiteles evangéliuma (angolul 2003-ban)⁷. A szerző nem kevesebbre vállalkozik, mint Jézus a szinoptikus evangéliumokban előforduló

Vermes Géza

összes mondásának osztályozására. A mondásokat tematikailag kilenc csoportba sorolja és mindegyiket külön-külön elemzi. A hitelesnek, Jézustól származónak elfogadott szövegek csillag jelölést kaptak, míg a skála másik végén, a majdnem biztosan evangéliumi betoldásnak/szerkesztett szövegnek látszó idézetek kaptak helyet. A probléma bonyolultságát jelzi, hogy maga Vermes is talán óvatosan interpretálja a végső következtetését: „Ha ugyanis van egyetlen bizonyosan levonható következtetés, melyhez minden komoly olvasó – aki csak egy mustármagnyi értelemmel és logikával rendelkezik – el is jut, az az, hogy a mondások e tömege nem ugyanattól a tanítótól származik.” Egyik későbbi

könyvében a szenvedéstörténet elevenedik meg (Passio, angolul 2004-ben). A történeti tényeken túl, Pontius Pilátus döntésének máig ható következményeit is elemzi a szerző.

Vermes professzor többek között az MTA emlékérem (1996) tulajdonosa, a Közép-európai Egyetem (Budapest) díszdoktora és a Makó emlékérem kitüntetettje volt (2008). Haláláig előadott az oxfordi Wolfson College-ban és szerkesztette a Journal of Jewish Studies című szakfolyóiratot⁶.

Végezetül álljon itt műveinek – önmagáért beszélő – válogatott bibliográfiája. Ajánljuk mindenkinek, aki el szeretne mélyedni a történeti Jézus alakjában. Természetesen a további szaktudomá-

nyos cikkekre való utalást ezekben a könyvekben megtalálja az olvasó. Ahol van magyar fordítás, ott csak ennek a címét közöljük. Egyik utolsó könyve² – melyben a történeti Jézusra vonatkozó kutatási eredményeit a korai keresztény egyház és a kereszténység fejlődésének történetébe ágyazta – bevezetőjében olvashatunk pár fontos mondatot. Mindenkinek más és más lehet természetesen egy életmű fő mondani- valója. Mégis minden keresztény számára elgondolkodtatóak lehetnek ezek a szavak: a megváltást hirdető keresztény Egyházban az „adott személy viselkedése a hitéhez képest másodlagos volt. A bűnbánat – amelyet azonban a korai keresztény szigor a keresztelkedés után csak egyszer engedélyezett – feloldott a bűn alól, ... amennyiben a hit megmaradt.” Hitünkben gazdagodunk, ha most őrá emlékezünk, halála első évfordulója felé közeledve.

Dr. Ádám Attila L.

Válogatott Bibliográfia

- A zsidó Jézus. Ahogy egy történész az evangéliumokat olvassa (Ford.: Hajnal Pirooska) Budapest, 1995, Osiris
- A qumráni közösség és a holt-tengeri tekercsek története. (Ford.: Hajnal Pirooska) Budapest, 1998, Osiris
- Jézus és a judaizmus világa. (Ford.: Hajnal Pirooska) Budapest, 1997, Osiris

- *The Essenes According to the Classical Sources* (Martin Goodman) Sheffield, 1989, Sheffield Academic Press
- *A zsidó Jézus vallása*. Budapest, 1999, Osiris
- *The Complete Dead Sea Scrolls in English*. London, 1997, Penguin
- *Jézus változó arcai*. (Ford.: Sárközi Máttyás) Budapest, 2001, Osiris
- *Jesus in his Jewish Context*. Minneapolis, 2003, Fortress Press
- *Who's Who in the Age of Jesus*. London, 2005, Penguin
- *Jézus hiteles evangéliuma* (Ford.: Nagy Mónika Zsuzsanna) Budapest, 2005, Osiris
- *A passió* (Ford.: Nagy Mónika Zsuzsanna) Budapest, 2005, Osiris
- *The Nativity: History and Legend*. London, 2006, Penguin
- *Searching for the Real Jesus*. London, 2010, SCM Press
- *The Story of the Scrolls: The Miraculous Discovery and True Significance of the Dead Sea Scrolls*. London, 2010, Penguin
- *Jesus: Nativity – Passion – Resurrection*. London, 2010, Penguin
- *A kereszténység kezdetei. Názárettől Nikaiáig* (Kr. u. 30-325) (Ford.: Nagy Mónika Zsuzsanna) Budapest, 2013, Libri Kiadó

Jegyzetek:

- ¹Ádám A.L.: A víz mint „szentség” értelmezése Bemerítő (Keresztelő) János tanításában. In: Czire, Sz (szerk.): Az egység tükröződése. Unitárius teológiai tanulmányok. Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár, 2013. pp. 13-39.
- ²Vermes, G.: A kereszténység kezdetei. Názárettől Nikaiáig (Kr. u. 30-325). (Ford.: Nagy Mónika Zsuzsanna) Budapest, 2013. Libri Kiadó
- ³Vermes, G.: Gondviselészerű véletlenek. Önéletrajz. (Ford.: Sárközi Máttyás) Budapest, 2000, Osiris Kiadó
- ⁴http://hu.wikipedia.org/wiki/Vermes_Géza
- ⁵http://hu.wikipedia.org/wiki/Apor_Vilmos; <http://www.mag-yarkurir.hu/hirek/boldog-apor-vilmos-emlekezete-0>
- ⁶http://en.wikipedia.org/wiki/Géza_Vermes;
- ⁷Vermes G.: Jézus hiteles evangéliuma. (Ford.: Nagy Mónika Zsuzsanna) Budapest, 2005, Osiris Kiadó

„Hétköznapi hit” – könyvbemutató

Szőke Lidia felnőttként lett unitárius, a miskolci unitárius gyülekezetben konfirmált, jelenleg a pestszentlőrinci unitárius gyülekezet tagja. Írásait többször olvashattuk az Unitárius Élet hasábjain. Nemrég jelent meg első könyve Hétköznapi hit címmel, mely sok unitárius vonatkozást tartalmaz, ezzel kapcsolatban kérdeztem.

Hogyan kezdődött, mi indította el benned az írás folyamatát? Amikor elkezdted írni, tudtad-e, hogy könyv lesz belőle?

A könyv megszületését nem előzte meg hosszas tervezés. Az ötletet a „Mit jelent magyar unitáriusnak lenni” című esszépályázat adta, melyre hirtelen elhatároztam, hogy beadok egy írást. Egyszerűen csak azért, mert akkor, abban a pillanatban jól esett írni erről, és örömmel töltött el, hogy ezzel együtt önmagam számára is összefoglalhattam, hogyan is lettem unitárius és mit is jelent nekem az egyházhoz tartozás. Később nagy meglepetéssel és persze nagy örömmel tapasztaltam, hogy a pályázatnak különdíjat nyertem. Ezáltal ez az írásom viszonylag nagyszámú olvasóközönséghez jutott el, kedves barátaimtól pedig egyre csak kaptam a visszajelzéseket, hogy olyan jó a történet, és kértek, hogy folytassam, mert szívesen olvasnák tovább, hát gondoltam, megpróbálom. Még ekkor sem azzal a céllal, hogy könyv legyen belőle, egyszerűen

csak kíváncsi voltam, hogyan, merre fogok haladni.

Az előszóban azt írod, hogy „ez az én történetem...” Viszont a te történeted részeként benne van mindenki, családtagjaid, barátaid, a hozzád közel és távol állók egyaránt, munkatársaid, barátaid... Beszéltél-e velük a könyv írása közben erről, kikérve a véleményüket, hogy mit szólnak hozzá, akarnak-e egyáltalán szerepelni a könyvben, kaptál-e ilyen irányú visszajelzést és milyen volt a fogadtatás?

A kész anyagon körülbelül fél éven át dolgoztam. Ez idő alatt nem beszéltem róla senkinek, még legközvetlenebb környezetem sem tudott róla, hogy könyvet írok. Az egyetlen, akinek elmondtam, a párom volt, hisz előtte nehéz lett volna úgymond eltitkolnom, hogy miért is töltök hosszú órákat minden nap a számítógép előtt és gépelem be egymás után az oldalakat, ki tudja, miről. Ezáltal persze a könyvben említett személyek sem tudtak róla, hogy szereplők lesznek. Természetesen senki nem a saját nevén szerepel, de később

Szőke Lidia a miskolci könyvbemutatón

több visszajelzést is kaptam olyanoktól, akik olvasás közben magukra ismertek.

Hála Istennek a fogadtatás nagyszerű volt, gyönyörű leveleket és üzeneteket kaptam és kapok a mai napig is az olvasóktól, amiért egyrészt végtelenül hálás vagyok, másrészt pedig az is boldoggá tett, hogy az emberek szívéhez tudtam szólni, megérinteni őket, erőt és talán útmutatást adni, hiszen ez az, amit szerettem volna.

„Hívó embernek lenni, nem mindig könnyű feladat” – írod mintegy önvallomásként. Hiszen a hívó

ember, azt is érezheti a bánatban, a csüggedésben, a félelemben, hogy Isten elfordult tőle. Könyvedben ezen mélypontokról csak nagyon érintőlegesen teszel említést, nem mélyülsz el a körülírásukban, inkább arra helyezed a hangsúlyt, hogyan tudtad ezekben a helyzetekben is meglátni a kivezető utat és ezek az események milyen tanulságot jelentettek a későbbi életedben. Végig optimista marad a hangvételed, szinte az az Olvasó érzése, mintha jó tettek volna veled ezek a mélypontok. Valóban így élted meg őket?

A könyvben szereplő események saját történeteim, tehát ilyen értelemben akár egyfajta élettrajzként is felfoghatnánk, de valójában nem ez volt a célom. Élethelyzeteket szerettem volna bemutatni, útmutatást adni a mindennapok adta nehézségekhez és megpróbáltatásokhoz. Nyilván ezeket olyan eseményeken keresztül tudtam a véleményem szerint leghitelesebb módon bemutatni, melyek velem történtek meg, melyeket személyes sorsom alakulása által éltem meg. Példám volt bőven, hiszen úgy alakult az életem, hogy sok minden kellett keresztül mennem, voltak nagyon jó és nagyon rossz periódusok. Megtapasztalhattam mindkét végletet, tudom milyen nagyon jól élni, szerető családban, biztos, jó egzisztenciában, és azt is, milyen az, mikor egyszer csak mindez kicsúszik az ember lába alól, és olyan mélységekkel kénytelen szembesülni, melyeknek addig még csak a létezéséről sem volt tudomása. Nem állítom, hogy mindig könnyű volt, sőt, az esetek többségében nagyon nehéz volt. Azzal a megállapítással nem értek egyet teljes mértékben, hogy ennek ellenére, tudtam volna a jót látni a dolgokban és pozitívan állni az adott helyzetekhez. Úgy mondanám inkább, hogy próbáltam világ életemben objektív lenni, a problémákat nem személyes tragédiaként megélni, és ezáltal elgyengülni, feladni a harcot, hanem egyszerűen csak megoldandó feladatnak tekinteni azokat és lépésről lépésre haladni a megoldás felé. Engem ez segített át nagyon sok mindenben, és azt

hiszem, hogy sokszor ez az, ami a mai napig is segít. Az inkább a nehéz, hogy az ehhez szükséges erőt honnan merítsük. Ezt a forrást kaptam én az unitárius hittől, az unitárius egyháztól.

A könyv egyik fejezetében azt írod, hogy milyen fontos önmagad, önmagunk szeretete, természetesen nem öncélúan, hanem önmagunkat tökéletesítő szándékkal. Mennyire segített ebben választott vallásod, az unitárius vallás?

„Olyan világban élünk, ahol a hétköznapiak bizony kemények. Ahol nap nap után küzdeni kell, kínlódnni kell, túlélni kell és helytállni kell. Az erő pedig magától nincs. Azt valahonnan meríteni kell. Szeregeből, meleg, baráti kézszorításokból, őszinte mosolyból, boldog tekintetekből. Ezt adjuk és ezt kapjuk egymásnak, egymástól.”

Számomra igenis nehéz és talán az egyik legnagyobb feladat volt, hogy magamat szeressem és elfogadjam. Alapvetően kritikus ember vagyok, azt hiszem, ezt bárki megerősítheti, aki ismer, de saját magammal szemben meg aztán pláne nagyon kritikus. Tanulom ezt a mai napig is, és azt gondolom, hogy a könyvnek személyes életemben ez a szerepe, engem ebben segít, engem erre tanít. Most jutottam arra a pontra, hogy ezt ki tudtam mondani, le tudtam írni, ezáltal rendet tudtam rakni a saját fejemben, a saját lelkemben. Ehhez persze nagyon nagy segítséget jelentett és nagyon nagy erőt adott, hogy rátaláltam az unitárius vallásra, mely útra szintén az a bizonyos isteni gondviselés vezérelt, de erről az útról is hosszasan írok a könyv-

ben, illetve mondhatom úgy is, hogy ez az a történet, ami az egész könyv gerince, alapgondolata.

Hogyan jut el a könyv az Olvasóhoz, hol lehet megvásárolni?

Eddig két könyvbemutatón vagyunk túl, az egyik Budapesten, a másik Miskolcon került megrendezésre. Mind a kettő úgy gondolom, fantasztikusan sikerült, boldog voltam, hogy sok éve, akár évtizede nem látott arcokat is felfedezhettem a közönség sorai között, a könyvet pedig mindenki nagy szeretettel fogadta.

Tervezünk további bemutatókat, író olvasó találkozókat is. Az egyik ilyen alkalomra egészen biztosan a Nagy Ignác utcában, a Budapesti Unitárius Egyházközségben fog sor kerülni, előre láthatólag valamikor május második felében. Ezzel párhuzamosan folyamatban van egy erdélyi könyvbemutató szervezése is, de erről pillanatnyilag még nem tudok pontosabbat mondani.

A Facebookon létrehoztunk egy rajongói oldalt, mely elérhető a <https://www.facebook.com/szoke-lidia2014> linken, itt a kedves érdeklődők folyamatosan frissülő információkat tudhatnak meg rólam és a Hétköznapi hit körüli eseményekről, történésekről egyaránt. Az oldal hivatalos email címén keresztül, ami a szoke.lidia@outlook.com, lehetőség van egyrészt természetesen a könyv megrendelésére, másrészt nagy szeretettel várunk a könyvvel kapcsolatos véleményeket, kritikákat, észrevételeket is, úgyhogy aki ehhez kedvet érez, bátran írjon nekem.

A könyv egyébként megvásárolható mind a három budapesti egyházközségben, a Nagy Ignác utcában, a Högyes Endre utcában, és természetesen nem utolsó sorban, a szívemhez legközelebb álló, és nagyon-nagyon szeretett Pest-szentlőrincen. Illetve, amennyiben erre igény van, szívesen juttatunk példányokat bármelyik magyarországi és erdélyi egyházközségbe is.

Kérdezett: Kriza János

Összehangoló

Házassági felkészítési program

Székelykeresztúr 2014. február. 7-8.

Tartalmas tanulásra gyűltünk össze! A magam részéről nagyon vártam, hogy rendszerezetten és magas szinten tanulhassuk újra, mások számára is értékelhetően a házasságot. Maga a téma is kimeríthetetlen, a házasságról sokan tudnak jó tanácsokat adni az ifjú pároknak, a jelek szerint a jó szándék magában mégsem elegendő.

Magyar Unitárius Egyházunk számára fontos, hogy egészséges családok jöjjenek létre, melynek alapja a jó házasság. Ebben az életszakaszban nagyon is valós, életre felkészítő és szakavatott támogatást nyújthatunk a házasságban egymás iránt elköteleződni készülőeknek. Tekintve, hogy a házasság nemcsak intézmény, hanem magánügy, a legszemélyesebb döntések egyike, fontos, hogy a házasodni készülő hosszú távon és párként találják meg egymást illetve a helyüket a tágabb társadalmi környezetben.

A Magyar Unitárius Egyház lelkészei közül azok vettünk részt ezen a képzésen, akik házasságban élnek és szülők is vagyunk.

Lakatos Csilla miskolci lelkész, klinikai szakpszichológus vezetésével, magas szintű szakmai-lelki veze-

Műhelymunka Székelykeresztúron

tést kaptunk. Felszínre került eddigi tudásunk, tapasztalatunk, mely a tanultakkal együtt válik házassági felkészítéssé az érdeklődő jegyespárok számára. Összehangoltunk mi is, hogy egységes módon, szakmailag kidolgozottan segíthessük a házasodni szándékozókat közös életük előkészítésében, megtervezésében. A házasságra felkészülés magában foglalja a templomi szertartást ugyanakkor túlmutat azon és közös gondolkodásra, tervezésre, érzelmi-lelki összehangolódásra hívjuk a jegyespárokat a hosszú, tartalmas házasság reményében.

Bartha Mária Zsuzsánna

Hívogató pároknak házassági felkészítő alkalmakra

A tervezés korát éljük. Egy-egy nagyobb ünnep, esemény előtt sokféle lehetőség van arra, hogy átgondoljuk, megtervezzük a történéseket, s ebben gyakran segítségünkre van a kereskedelem, a média. Minden bizonnyal így van ez az esküvőkkel is: az esküvő kiállítók, az éttermek, a virágárusok, a fodrászok, az utazásszervezők mind mind segítenek abban, hogy megtervezzük az álomesküvőt, s az azt követő nászutat. Önök Minden részletet megterveztek már? Biztos? A házasságét is?

Szeretettel hívunk minden idén házasulandó párt, hogy kapcsolódjon be abba az egyházi házassági felkészítő programba, mely ez év tavaszán indul útjára, s mely egyház-szerte tíz helyszínen összehangoltan nyújt lehetőséget arra, hogy a házassági megáldás előtt a párok még jobban megismerjék egymást, rálássanak kapcsolatuk erőforrásaira és együtt megtervezzék a közös életet.

A csoportfoglalkozás olyan sajátélményű tevékenységet kínál, mely a párkapcsolat elmélyítésével, gazdagításával segíti a minőségi, tartós, szeretetteljes házasság létrejöttét.

Az élményekre épülő párkapcsolat gazdagítás tapasztalataink szerint jól egymásra hangolja a párokat, az értékesen együtt töltött idő a későbbiekben erőforrásként szolgál, a közös élmény pedig közelebb hozza egymáshoz azokat a párokat, akik hasonló módon

készülnek életük egyik legszebb napjára: a házasságkötésre.

Magyarországi helyszínek, csoportvezetők:

Budapesti Unitárius Egyházközség: Kászoni József lelkész és Lakatos Csilla lelkész, családterapeuta.

Kocsord- Nyíregyháza: Bartha Zsuzsa lelkész és dr. Bartha Károly.

Jelentkezni lehet:

BUE irodában Kászoni József lelkésznél;

Tel: 1-3113094; bue.kaszoni@gmail.com

Kocsordon Bartha Zsuzsa lelkésznőnél;

Tel: 44-404876; barthazsuzsanna@yahoo.com

Budapesti Unitárius Egyházközség

Advent és Karácsony

2013 decemberi, adventi programjaink az előzetes terveknek megfelelően alakultak, és jelentős mértékben hozzájárultak az ünnepi készülődés bensőséges hangulatához. A vasárnapi istentiszteleteket zenei produkciók gazdagították: december 1-én Karácsonyi Linda énekművéstől barokk áriákat hallottunk, december 8-án Kozma István gitárművész zenetörténeti utazásra invitálta a gyülekezet tagjait. December 15-én fellépett egyházközségünk Bartók Béla Kamarakórusa és Gyermekkara, december 22-én pedig Mészáros Zsolt Máté orgonaművész volt a vendégünk.

Az Érték+Őrző Estek című kulturális program-sorozatban december 5-én Dévény Anna Prima Primiissima-díjas gyógytornászt, egyházközségünk tagját, valamint a Simon Izabella-Várjon Dénes zongoraművész házaspárt üdvözölhattuk. December 6-án, pénteken – a Kolta Galériával együttműködésben – Bege Nóra fotóművész Isten sohasem téved című kiállítása nyílt meg gyülekezeti termünkben. December 14-én, szombaton délelőtt tíz órától családi napot rendeztünk, amelynek programján mézeskalács-sütés és kézműves játékok szerepeltek. December 25-én, Karácsony első napján reggel 9 és délelőtt 11 órakor, valamint 26-án, Karácsony második napján 11 órakor az Úrasztalát megterítettük, és azon a Jézusra emlékeztető jegyeket, a kenyeret és a bort elhelyeztük. Három karácsonyi ünnepi istentiszteletünkön csaknem 450 fő vett úrvacsorát.

Az első negyedév eseményei

Újév napján ünnepi istentiszteletre gyűltünk egybe, amelyet – Elekes Botond főgondnok és az egyházkerületi elnökség szervezésében – szeretetvendégség követett. Január 12-én, vasárnap délelőtt 10 órától a Kossuth Rádió élőben közvetítette az istentiszteletet Nagy Ignác utcai templomunkból. Ez alkalommal a szószéki szolgálatot Koppándi Botond unitárius teológiai tanár végezte; közreműködött Kászoni-Kövendi József püspöki helynök, Szabó Csengele teológiai hallgató, valamint gyülekezetünk énekkara és a vasárnapi iskola növendékei. Január 16-án és 17-én egyházközségünk volt az egyik házigazdája annak az ünnepségsorozatnak, amelynek keretében – a könyvtár és levéltár felújítása után – megnyílt a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény, valamint Körösfői Kriesch Aladár festő- és iparművész A szépség szerelmese című kiállítása. Január 17-én gyülekezeti termünkben rendezték meg az Ember az embertelenségben – Szent-Iványi Sándor a vészkor-szakban című tudományos konferenciát.

Január 18-án Maria Teresa Uribe chilei származású, nemzetközi hírű énekművész volt a vendégünk, aki az 1970-es évek elejétől tavaly nyárig Magyarországon élt, és tanítványaival együtt rendszeres fellépője volt templomi hangversenyeinknek. Kedves barátunk, MariTe jelenleg Kolumbiában él, és a Bogotai Zene-művészeti Egyetem tanszékvezető professzoraként dolgozik – legközelebb várhatóan karácsony táján jön Budapestre. Január 23-án, az Érték+Őrző sorozatban Goda Krisztina filmrendezővel beszélgettünk (ld. Szőke Lidia beszámolóját). Február 22-én, szombaton délután megtartottuk a hagyományos egyházközségi gyerekfarsangot, amelyen szülők és nagyszülők is szép számmal vettek részt.

BUE Gyermekfarsang

Márciusban – kéthetenkénti összejövetelekkel – megkezdte tevékenységét a Budapesti Unitárius Ifjúsági Egylet, amelynek szervezését Szabó Csengele teológus hallgató (egyházközseink gyakornoka) és Mészáros Nóra Zita énekesnő vállalta magára. Szabó Csengele megfogalmazása szerint „vannak pillanatok, amikor fiatalnak érezzük magunkat. Léteznek olyan percek, amikor bohók és felelőtlenek vagyunk, amikor a játékot és a gyermekkort hoznánk vissza unalmasnak nem mondható életünkbe. Villanásokat érzékelünk a kerek egészből, amit valakivel meg akarunk osztani, ugyanakkor tartozni akarunk valahová, kapcsolódni egy láthatatlan, de erős, megbízható kötéssel Egyházunkhoz. Erről kíván szólni a Budapesti Unitárius Ifjúsági Egylet tevékenysége. Kéthetente szombaton délután 15 órától összegyűl egy kis csoport, ami még félszeg, kicsit sántít is, de kezdetnek éppen elegendő. Ahogy mondják, idővel

kinyílnak a kapuk, megjön a bátorság és tódul a nép. A lelkesedés, az akarat jelen van. Együtt kisütjük a terveket, mint a sajtos pogácsát, édesítünk, visongunk a nevetéstől vagy éppenséggel komoly, mély beszélgetésekbe merülünk. A hely, ahová jöhetsz önmagad lenni, az alkalom, hogy kapcsolatokat teremts, a lehetőség, hogy jól érezd magad, köztünk van! Kesze és kusza minden életnek vonala, de attól szép, hogy alkalomadtán kereszteződnek és gyönyörű emlékekkel ajándékoznak meg.”

A Budapesti Unitárius Ifjúsági Egylet programjairól e-mailben küldünk tájékoztatást az érdeklődőknek, illetve megtalálhatók Egyházközségünk Facebook-oldalán: <https://www.facebook.com/unitariusbudapest>

2014. március 23-án megtartottuk éves egyházközségi közgyűlésünket, amelyen elfogadtuk Kászoni-Kövendi József 2013. évi lelkeszi jelentését és dr. Hatfaludy Zsófia gondnok beszámolóját, továbbá a 2013. évi zárszámadást és az idei költségvetési terveket, amelyeket Postásné Balázs Ildikó irodavezető állított össze. A közgyűlésen dr. Hatfaludy Zsófia – személyes okokra hivatkozva – bejelentette a gondnoki és presbiteri tisztségről történő lemondását; helyére a közgyűlés az eddigi jegyzőt, Kaveczkiné dr. Farkas Katalint választotta gondnokká; a jegyzői feladatokat pedig Zoltán Csaba presbiter vette át. A lemondások miatt megüresedett presbiteri helyekre a közgyűlés az alábbi személyeket választotta meg: Fóri Hajnal, Bodor Márton, Nagy István Ottó, Orbán Farkas Donát.

Húsvéti ünnepi istentiszteletek (2014. április 20-21.)

Hagyományainknak megfelelően Húsvéti ünnepi istentiszteletet tartunk 2014. április 20-án (vasárnap) reggel 9 és délelőtt 11 órai, valamint április 21-én (hétfőn) délelőtt 11 órai kezdettel. Mindhárom alkalommal úrvacsoravételre is várjuk konfirmált unitárius testvéreinket.

Magyarkúti szabadtéri istentisztelet (2014. május 10. szombat)

Egyházközségünk hagyományos tavaszi szabadtéri istentiszteletét és szeretetvendégségét 2014. május 10-én, szombaton, délelőtt 11 órai kezdettel tartja meg a Verőcehez tartozó Magyarkúton, az unitárius tulajdonban és egyházközségünk kezelésében lévő, két éve felszentelt kertben és vendégházban. Már délelőtt fél tíztől várjuk vendégeinket, majd az istentiszteletet követően, 13 órától szeretetvendégség lesz. Szívesen fogadjuk az otthonról hozott süteményeket és innivalókat.

A Nyugati pályaudvarról 9:07-kor és 10:07-kor induló vonattal lehet eljutni Magyarkútra. Leszállás Verőce állomáson, a menetidő 33 perc. Az állomásról gépkocsival a helyszínre szállítjuk a vonattal érkezőket. Átszállással Magyarkút állomásra is eljuthatunk: a Nyugatiból 8:07-kor vagy 9:07-kor induló vonattal, amelyről Vácon kell átszállni a 8:36-kor vagy 9:36-kor, Szokolyára induló vonatra. Kérjük, hogy minél nagyobb számban jelenjete meg. Mindenkit szeretettel várunk!

Retkes Attila

Egy különleges vendég Goda Krisztina filmrendező a Budapesti Unitárius Egyházközségben

Január 23-án különleges vendéget fogadhatott a Budapesti Unitárius Egyházközség. Goda Krisztina személyében egyetlen unitárius filmrendezőnket tisztelhetjük, ki nek olyan jól ismert és méltán közkedvelt filmek fűződnek a nevéhez, mint a Nagy Ervin főszereplésével készült Kaméleon, a Csak szex és más semmi, Schell Judittal és Csányi Sándorral, vagy az immáron kultuszfilmnek számító Szabadság, szerelem, mely az 1956-os forradalom eseményeit dolgozza fel. Előbbi két film esetében a rendezés mellett a forgatókönyvet is maga Goda Krisztina írta, Divinyi Rékával, és a Csak szex és más semmi esetében, Heller Gáborral közreműködésben.

Az ezen a napon már jellemzően igazi hideg téli időjárás

Goda Krisztina

ellenére az egyházközség gyülekezeti termét szép számmal töltötték meg az érdeklődők, akik ezáltal

egy igazán feledhetetlen élményben részesülhettek.

Talán kevésbé ismert tény, hogy Krisztina nagy múltú unitárius családból származik, unokája dr. Ferencz Józsefnek, a Magyarországi Unitárius Egyház első püspökének.

Az azóta elismert filmes szakemberré érett komoly hölgyben, saját elmondása szerint, gyermekkorai énje idéződött fel, átlépve a Nagy Ignác utcai templom küszöbét, hisz mint mondta, számtalan emléke fűződik ehhez a helyhez, úgy mind az ünnepi istentiszteletek hangulata, a karácsonyi versmondások, a konfirmáció izgatottsága, és a mély elhivatottság emléke, mely oly nagyon jellemezte nagytiszteletű nagyapját.

Krisztina az azóta eltelt évek során az élet és a tőle kapott

lehetőségek által a világ több országában megfordult, élt, tanult és dolgozott, Angliától egészen a filmvilág fővárosáig, Hollywoodig, s olyan neves mesterek mellett sajátíthatta el a szakma rejtelseit, mint például Oscar díjas filmrendező óriásunk, Szabó István, kinek kis hazánkban nincs, aki ne ismerné jól nevét és munkásságát.

Az egybegyűltek az est folyamán érdekes történeteket hallhattak, izgalmas kulisszatitkokba kaphattak betekintést és a filmkészítés bizony kemény munkát és odaadást igénylő világával ismerkedhettek meg, a megszokottnál, vagy elképzeltnél egy kicsit közelebről. Hallhattunk kihívásokról

és örömteli pillanatokról, komoly fejtörést igénylő feladatokról, mosolygató filmes trükkökről.

A beszélgetést, melyet Retkes Attila presbiter vezetett, a rendezőnő munkáiból összeválogatott rövid filmrészletek tették még változatosabbá és élvezetesebbé, s jelentettek egyben kedvcsinálót is azok számára, akiknek valamelyik film eddig kimaradt volna az életéből.

Érthető módon a legtöbb szó a Szabadság, szerelem című filmről esett, mely a felsoroltak közül talán a legismertebb és legnagyobb sikert aratott produkció, olyannyira, hogy egy rendezvénysorozat keretében a Fehér Házban is bemutatásra került, az akkori amerikai

elnök, George W. Bush részvételével. A film olyan nagy nevek közreműködésével készült mint Andy G. Vajna, vagy a méltán népszerű magyar színészek: Dobó Kata, Csányi Sándor és Fenyő Iván. Krisztina lelkesen mesélt a forgatás örömeiről, viszontagságairól és nehézségeiről egyaránt.

Ezt követően valamennyi résztvevőnek lehetősége nyílt arra, hogy feltegye kérdéseit Krisztinának, míg végül a rendezvény könnyed baráti koccintásokkal és beszélgetésekkel ért véget, ahol a filmrendező Goda Krisztina mellett, az ember és édesanya Goda Krisztinát is megismerhettük.

Szöke Lidia

Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

Miközben a világ túlsó részén nyomasztó hőség uralkodott, máshol pedig a hirtelen és hatalmas hóviharak fitogtatták erejüket, addig itt, Európa szívében kellemes és enyhe adventi időszaknak örülhettünk. A sok napsütés és a szinte már tavaszias időjárás csak tovább fokozta a pestszentlőrinci gyülekezet tagjainak jó hangulatát, templomba járó kedvét és jókedvű vasárnapi együttléteit.

Az elmúlt, meglehetősen hosszú időszakunk összefoglalója advent harmadik vasárnapján kezdődik, december 22-én, mikor megrendezésre került gyülekezetünkben az immáron hagyományos karácsonyi gyermek-istentisztelet, melyet énekekkel, szavalatokkal, vidám és megható pillanatokkal tettek templomunk ifjú látogatói felejthetlenné. A legifjabbaktól a kiskamaszokig minden korosztály lelkesen képviselte magát, mutatta be bátran, vagy olykor kicsit félénkebben gondosan előkészített kis műsorát, melyért mindannyiszor hangos tapsvihár volt a jutalom. A programot záró ajándékosztás pedig nem mindennapi pezsgést hozott falaink közé.

Karácsony első napján, december 25-én úrvacsorával egybekötött istentisztelettel ünnepeltük közösen Jézus születésének napját. E napon az alkalom fényére és az együttünneplés örömeire egybegyűlt hívek teljesen megtöltötték szeretett templomunk padsorait, s fogadták szívükbe szeretett lelkészeink, dr. Szent-Iványi Ilona és Szász Adrienne gyönyörű beszédeit.

A bátorságukat és szereplési kedvüket ekkorra összeszedő gyermekeknek az istentisztelet végeztével ismét lehetőségük nyílt, hogy karácsonyi verseikkel, énekeikkel megörvendeztethessék szüleiket és a jelenlévő híveket, akik ezt ismét csak nagy szeretettel és a jól megérdemelt tapsviharral honorálták.

Az ünnepséget kisebb összejövetel követte az egyházközség gyülekezeti termében, melynek keretein belül újabb alkalom kínálkozott a már megszokott baráti beszélgetésekre, személyes ünnepi jókívánságok kinyilvánítására, rég nem látott ismerősök üdvözlésére, köszöntésére.

Karácsonyi istentisztelet

Az új esztendő első istentisztelete vízkereszt ünnepét megelőző vasárnapra, január 5-ik napjára esett, melyen elbúcsúztunk karácsony ünnepétől, köszöntöttük együtt az elkövetkező évet, és fordítottuk fejünket máris egy újabb jeles nap felé, a vallásszabadság napjának évfordulója felé.

Az ünnepek elteltek, a hétköznapi rutinja lassan visszatért a maga megszokott medrébe. A rokonok hazautaztak, a munkahelyek és iskolák kinyitottak, az ébresztőóra ismét kegyelmet nem ismerve harsan fel minden reggel.

A pestszentlőrinci egyházközségben szeretetben, jó barátokkal, testvérekkel egyetértésben és együtt munkálkodásban, szép emlékek sokaságával zártunk egy esztendőt, s foglaltuk imáinkba a kérést, hogy még sokszor, együtt mond hassuk el ugyanezt.

A 2014-es esztendő első izgalmaival a kapcsolatfelvétellel jelentette új testvérgyülekezetünkkel, a Georgia államban található Savannah város unitárius közösségével. Az ismerkedés első lépései nagy izgalommal és örömmel töltik el gyülekezetünk tagjait és a szeretetteljes, jó kedélyű amerikai üzenetek és levelek alapján újdonsült testvéreinket egyaránt.

Élelmiszer-csomag osztás

A pestszentlőrinci unitárius egyházközség immár harmadik éve működik együtt a kerületi katolikus Karitászi szervezettel, és a téli időszakban tartós élelmiszer-csomagokat oszt ki a kerületi rászoruló hűveknek.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal az EU Élelmiszersegély program keret felhasználásával tartós élelmiszersegélyt biztosít a rászorultaknak. Ebben a munkában vesz részt a lőrinci gyülekezet.

Az egyházközség nagy körültekintéssel, sok munkát igénylő adminisztrációval végzi ezt a feladatot. Ebben a karitatív tevékenységben dr. Szent-Iványi Ilona lelkésznek jelentős segítséget nyújt Tóthné Erdő Mária presbiter, a gyülekezeti nőszövetség elnöke, Szász Adrienn lelkész, Ajtay Sándor presbiter atyánkfia, valamint Asztalos Edit gyülekezeti tag. 2014. február végén mintegy 15 rászorult 18.

Az év első fele természetes módon az előzetekintés időszaka. Tervezzük, szervezzük a ránk váró feladatokat, formázzuk álmainkat, elképzeléseinket konkrét eseményekké, kovácsoljuk közösségünket, ha lehet, még erősebbé.

Tesszük ezt immár megszabadulván a téli öltözetek nehéz súlyától, kellemes, meleg napsütésben, most már valódi, megérkezett tavaszban, mely csak tovább fokozza vasárnapi ünnepi együttléteink egyébként is vidám hangulatát.

Szőke Lília

Az élelmiszer-csomagok összeállítása a gyülekezeti teremben

kerületi unitárius családnak juttatták el a nagy méretű csomagokat.

Giba Ferenc

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

Hóttalan telünk sem szegte kedvét a gyülekezet tagjai lendületes életének. Már karácsony környékén, de főleg utána, az egyetlen fehérséget a nyíló hóvirágok jelentették

Most is ez van, de már kinyíltak a lila és sárga krókuszok is, talán azért, hogy a szürkéséget megtörjék. A medve sem látta meg az árnyékát, Mátyás sem tört jeget. Mit hoz a tavasz, ha lesz egyáltalán, vagy beköszönt a hirtelen nyár ebben a felborult természeti rendben?

Az előző tudósításból minden sikerült Isten segítségével. Annyival bővült a tennivaló, hogy december 14-én hivatalos voltam Budapestre, a Szent Korona Társaság ünnepségére.

December 16-án a helyi Kossuth Lajos Iskola 80. első, második és negyedik tanulója fogadtak templomlátogatáson, ahol beszélnem kellett az unitárius karácsonyról, a templom és egyházközség történetéről, és válaszoltam az okosabbnál okosabban feltett kérdésekre.

A gyermekek legnagyobb élménye a szószék meglatogatása volt, hosszú sorban várakozva.

December 17-én hivatalos voltam Budapestre, a Vitézi Rendünk év végi ünnepségére.

December 18-án az Idősek Napközi Otthonában is tartottunk karácsonyi előzetet, valamint a Népdalkörrel újra ott voltunk a Hajnal István Idősek Otthonában énekes műsort előadni.

December 23-án utolsó útjára kísértük és átadtuk az örökkévalóságnak özv. Illés Andrásné Nyíri Jolán, 56. életévét testvérünket, aki súlyos betegség után tért vissza Teremtőjéhez.

A fiához kötődő régi barátság kapcsán végeztük mi a búcsúszertartást nagy részvét mellett.

Január 5-én tartottuk az ünnepi istentiszteletünket, amelyen ismertettük az eltelt esztendő fontosabb eseményeit, történéseit, az elvégzett szertartásokat, ünnepeket, ünnepélyeket.

Január 12-én, a Vallásszabadság ünnepnapján az alkalomhoz illő műsorral emlékeztünk. Szereplő hit-tanosaikkal ekkor bontottuk le a karácsonyfát és osztottuk szét a cukrokat.

Január 19-én tartottuk számadó közgyűlésünket, amelyen beszámoltunk a gyülekezet előző évi gazdál-

kodásáról is. A közgyűlésen a megüresedett helyekre választásokat is tartottunk. Megterveztük a 2014-es esztendő főbb tennivalóit, kijelöltük az események időpontjait.

Január 19-26. között tartottuk az egyetemes imahetet. Öt alkalommal szolgáltam a helybeli katolikus kápolnában, a reformátusok gyülekezeti termében, Dévaványán a református templomban és a mi templomunkban, ahol kezdtük és végeztük az ökumenikus imahetet.

Hittanosok előadása a vallás szabadság ünnepén

Január 26-án farsangi istentiszteletet tartottunk a Hajnal István Idősek Otthonában.

Február 2-án pályázatot nyújtottunk be az Unitárius Gondviselés Segélyszervezethez.

Február 8-ra hivatalos voltam Budapestre, a 12. kerületi Turul-szobornál minden évben tartott emlékezésre, a február 11-i kitörés magyar katonáira és civil áldozataira emlékezve.

Február 10-én a polgármesteri hivatalban összeállítottuk városunk rendezvénynapját.

Február 14-én fogadott a város polgármestere, akivel arról beszéltünk, hogy mivel és milyen mértékben tudnak segíteni, és hogy a pályázaton nyert 3 millió forint összeget hogyan tudjuk a legeredményesebben felhasználni a céljaink megvalósítására a templomon és környékén.

Február 21-én eltemettük nagy részvét mellett Nagy Lászlóné Rácz Éva Gabriella, 69 évet élt testvérünket. Nagy küzdelmet vívott súlyos betegségével, de szíve nem bírta a kezeléseket. Szép családja, sok-sok ismerőse megrendülten búcsúzott tőle. Erdély szépségeit egyik közös kirándulásunkon ismerte meg, és visszavágyott egy újabb útra, de Isten akarata más volt. Február 22-én ott voltunk feleségemmel a Margaréta Családosok Egyesülete által szervezett zárórendezvényen, amit a Házasság és a Család Hete alkalmából hívtak életre. A műsorban részt vettünk mi is hozzászólásainkkal. Szintén jelen volt a református lelkész társunk is.

Február 23-án tartottuk a Kommunizmus Áldozatainak Emléknapiját. Nagy közönség volt jelen. Bere Károly polgármester meg is köszönte, hogy újra, mi unitáriusok megrendeztük ez ünnepet. Az ő emlék-

beszéde mellett elhangzott Tóth Zoltán református lelkipásztor és Hűse József katolikus plébános beszéde is. Hittanosok és felnőttek 10 verset olvastak fel. Énekek szerepelt a református kórus és egész dalcsokrot adott elő a Hagyományörző Népdalkör.

Mert nem túl gyakori, hogy egy ilyen emlékezésen (nem is sok helyen emlékeznek ezen a vidéken!) a város vezetője mondjon beszédet, abból idézünk jó pár gondolatot e helyen:

„Ha van nemzet, amely tudja milyen elnyomásban élni, az a magyar. Történelmünknek hosszú évszázadai alatt volt részünk megtapasztalni, milyen, amikor mások uralkodnak felettünk”. Egy hosszabb történelmi visszatekintés után eljutunk az emlékezés gyökeréhez:

„...a húszadik század két elnyomó diktatúráját is sikerült megkapnunk, míg a szerencsésebb nemzeteknek a náciizmusból és a kommunizmusból csak az egyikük vagy másikuk jutott. Elmondhatjuk, hogy egyik sem különb a másiktól. Ezt tudjuk mindannyian, a kommunizmus felé mégis sokan még mindig egyfajta nosztalgiával fordulnak, és nem hajlandók elfogadni, hogy milyen szörnyűségeket, borzalmakat követtek el nevében a világ keleti felén, itt nálunk, Magyarországon is. A száműzött, de a gulagot is megjárt Nobel-díjas orosz író, Alexandr Szolzsenyicin adott keserű láttelepet a kommunizmus valódi természetéről: »A kommunistánál kártékonyabb és veszélyesebb embertípust még nem produkált a történelem. Cinizmusuk, szemtelenségük, hataloméhségük, gátlástalanságuk, rombolási hajlamuk, kultúra- és szellemellenességük elképzelhetetlen minden más, normális, azaz nem kommunista ember számára. A kommunista nem ismeri a szegényt, az emberi méltóságot, és fogalma sincs arról, amit a keresztény etika így nevez, lelkiismeret. A kommunista eltorzult lélek! Egészséges szellemű európai ember nem lehet kommunista! Nincs olyan vastag bőrt igénylő hazugság, amit egy kommunista szemrebbenés nélkül ki nem mondana, ha azt a mozgalom érdeke vagy az elvtársak személyes boldogulása így kívánja.«” Majd így folytatja beszédét a polgármester: „A legszörnyűbb talán mégis az volt ebben a rendszerben, hogy megtanultunk önmagunknak is hazudni. Elfogadtuk a világot úgy, ahogy van, és elfogadtuk az elnyomóinkat a kollaboráns besúgóikkal, kiszolgálóikkal együtt... megbocsájtottunk túszejtőinknek, sőt még sokan valamiféle beteges hálát is éreztek irányukba. A kommunizmus megfertőzte a magyarság lelkét...erkölcsileg, morálisan zúzta szét a társadalmat, Istenbe és egymásba vetett hitében rengette meg az embereket, hiszen a legalapvetőbb emberi értékeket kérdőjelezte meg, a hitet, a szeretetet, a megbocsátást azzal, hogy szétrombolta a kisebb és nagyobb közösségeket összetartó kapcsolatokat, és fölébe helyezte a pártstruktúrát a maga pribékjeivel és csinovnyikjaikkal. Wass Albert írja az Elvások a veres csillag című regényében: Ami ezelőtt a tiéd volt, az most a másé. Ami ezelőtt jó volt, az most rossz. Ami ezelőtt okosság volt, az most lopás, s ami ezelőtt lopás volt, az

most törvény. S mindezt együtt úgy nevezik, hogy szocializmus... Márai Sándor írja valahol: »A kommunistáktól még nehéz lesz megszabadulni, mert senki sem olyan veszedelmes, mint egy bukott eszme haszonélvezője, aki már nem az eszmét védi, hanem a zsákmányt.«” Majd így von párhuzamot a mai helyzetettel: „Nos, a zsákmányszerzők újra összeálltak. Nem érdekli őket az ideológiai különbözőség, nem érdekli őket, hogy nincs az ország irányításához se tudásuk, se koncepciójuk. Csak a zsákmány kell, ami nem más, mint drága hazánk, Magyarország... Ha össze kellene foglalni, hogy mi lett a Leninek, Sztálinok, Beriják, Pol Potok, Ceausescuk és Kádár Jánosok kommunizmusának eredménye, így néz ki: elmaradottság, gazdasági válság, ideológiai erőszak, az értelmiség és a szabad sajtó elnyomása, szellemi hanyatlás, egész kultúrák, civilizációk megsemmisítése, az egyházak módszeres kirablása és felbecsülhetetlen történelmi és esztétikai értékek elpusztítása. Ha összeadnánk a Szovjetunióban, Kínában, Kelet-Európában, Észak-Koreában, Vietnámban, Kambodzsában hányan haltak meg a kivégzéseknek, a kitelepítéseknek, az elhurcolásoknak köszönhetően, akkor ez a szám meghaladná a 100 millió főt, ahogy a SOHA TÖBBÉ! emléktábla is megőrökíti itt az unitáriusok templomában. Megdöbbentő számadat. Magyarországon sem volt ez másképp. Nálunk is megjelent a proletár internacionáléval, az egypártrendszerrel együtt az intézményesített terror, sorozatosak voltak a letartóztatások, a bebörtönzések, a kínzások, a vallatások, a koncepciók perek, az internálások és a kivégzések. Mindezt persze az úgynevezett gulyáskommunizmusban elnyomta a május elsejék csinnadrattája, a sültkolbász illata és az ingyensör. Ez a fajta kommunizmus elvette tőlünk történelmünket, a múltunkat, megroppantotta a hitünk és nemzeti öntudatunk gerincét, elszakított a határainkon kívülre rekedt testvéreinktől. Reméljük, hogy rövidesen felnyílnak a szemek, még jobban kitisztul a kép, és miközben meglátjuk, naponta megtapasztaljuk a kommunizmus igazi természetét, lopakodva vagy nyíltan visszatérő rémképét, helyes döntéseket fogunk hozni a magunk, az ország és egész magyar nemzetünk sorsáról egyaránt.” A Szentírás üzenetével zárta beszédét a városvezető: „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne jussatok, mert jóllehet a lélek kész, de a test erőtlent!”

Ugyanazon a napon, délután istentiszteletet tartottunk a Hajnal István Idősek Otthonában.

Március 2-án volt a hittanosok és kisebbek farsangi rendezvénye. A gyermekistentisztelet (amit Kovács Sziszi és Hegyesi Dominika hittanosok tartottak a farsang unitárius értelmezéséről, valamint hazai és erdélyi szokások bemutatásával, énekekkel, rigmuskokkal) és tombolázásos szeretetvendégség után 12 gyerekünk vett magára különböző jelmezt. Mindeniket megjutalmazta a gyülekezet és a Kovácsné Czeglédi Mária Tünde által vezetett Margaréta Családosok Egyesülete, amellyel egyre gyümölcsözőbb az együttműködésünk.

Március 9-én Gyulán, a Pándy Kálmán Kórház kápolnájában volt nagyböjti istentiszteletünk. Istentiszteletünket megtisztelte jelenlétével dr. Kovács József, a Pándy Kálmán Kórház igazgató-főorvosa, országgyűlési képviselő, a parlamenti egészségügyi bizottság elnöke (akivel kötött és fenntartott barátságunk eredményének köszönhetjük, hogy a gyönyörű ökumenikus kápolnát használhatjuk szórványéletünk megélésére), és Tolnai Péter, a Békés Megyei Közigyelés szociális etnikai és vallásügyi bizottságának elnöke.

Böjti istentisztelet Gyulán

Március 12-én Körösladányban a 100 tagú népdalkör évadnyitó próbáin vettünk részt.

Március 15-én, a Nemzeti Ünnepen részt vettünk a városi ünnepségen, koszorúztunk az egyházközség és a Szent György Lovagrend nevében és együtt szerepeltünk a Népdalkörrel.

Március 16-án a református gyülekezeti teremben ökumenikus istentiszteletet tartottunk az ünnep alkalmából, több lelkész szolgálatával, kórusok, énekek és versek előadásával.

Benne járva a hagyományos „nagyböjtben” lelkesen készültünk Húsvét ünnepére próbálva a Népdalkörrel, nyugdíjas klubunk és néhány, énekelni tudó gyülekezeti taggal a Passiót.

Március 21-én részt vettem Budapesten az évi első, nagyon tartalmas lelkészi értekezleten.

Március 26-án megjavítottuk az önkormányzat és tűzoltóság segítségével a templomtetőt, amit a vihar kifedett, kupcserepeket szakítva fel, sok más cserepet összetörve és ledobálva.

Március 30-án a délelőtti istentiszteleten a Nemzetközi Unitárius Vasárnap alkalmából, a késői értesítés ellenére színvonalas műsort mutattunk be hittanosainkkal és a felnőttek szereplésével.

Március 30-án húsvétra előkészítő, nagyböjti istentisztelet is volt az Idősek Otthonában.

Április 5-én eltemettük özv. Antal Gergelyné Hajdú Julianna, 92 évet élt testvérünket. Ő sem született unitáriusnak, negyedszázaddal ezelőtt csatlakozott hozzánk. Hűséges templomjáró volt. Élete utolsó éveiben fia vette magához Tiszaújvárosban, ahonnan mindig vágyott vissza, rövid ideig idősök

otthonában is volt, majd ismét fiáék gondozták haláláig. Férje sírjában helyeztük örök nyugalomra régi falustársai, rokonai nagy részvétele mellett.

Április 11-én részt vettem a Művelődési Intézmény által rendezett Költészet Napján.

Húsvét nagyhetére elkészültünk az újrakezdett irodalmi sorozatunk felvételeivel a Városi Tv jóvoltából, amelynek címe: Tavasz- és húsvétvárás a magyar versekben, énekekben...

Április 18-án nagypénteki istentiszteletet tartotunk, este 7-kor előadtuk a Passiókat.

Április 20-án itthon 11 órakor, a Hajnal István Idősek Otthonában ½ 2 órakor, Gyulán délután ½4 órakor tartunk úrvacsoravétellel egybekötött ünnepi istentiszteletet. Az utóbbi két helyen feleségemmel a Passióból részleteket adunk elő, mint minden évben szoktuk. Április 21-én, ha érdeklődés mutatkozik, itthon tartunk másodnap iistentiszteletet is.

Passiós emlékek

Nem történelmi ismertetés akar lenni ez az írás, hiszen sok más egyéb mellett ebben sem vagyok járatos, csak olvasmányélményeimre és gyűjtőszenvédelemre, valamint azokra az eseményekre támaszkodok, amiket 40 éves papságom alatt átélünk, megvalósítottunk.

A '60-as években, amikor a lelkészi pálya felé nyiladozott érzelmem-értelmem Pálffy Albert papbácsi volt szülőfalum lelkésze, aki a börtönből való szabadulása után járt ki Lókodba Székelyudvarhelyről. Sok-sok találkozás, együtt gyaloglás le a keresztúti buszváróig, indította el bennem azt a visszafordíthatatlan folyamatot, amely aztán a teológia felé vitte életemet.

Minden ünnepen szavalója és éneklője voltam a gyülekezetnek. Az ő idejében még nem hallottam az unitárius Passiót, bár már némileg tájékozódttam erről is, de Pálffy papbácsi nem tudott jól énekelni, ezt hallottam az orgona fűjtatóját nyomva, amelyen édesapám játszott. Aztán oda került Halmágyi Csaba lelkész, aki szépen tudott énekelni és tőle hallottam először énekelni a passiót szólóban. Fogékony fülem és istenadta hangom elraktározta ezt a felemelő élményt. Teológus éveim végén leendő feleségem, akit csodálatos hallással és énekhanggal áldott meg az ég, Kolozsvárra jött elvé-

gezni az énekvezér képzőt. Nagyszerű tanára, egykori homoród-szentmártoni földrajz tanárom édesapja, Péterffy Gyula bácsi, teológiai zenetanár készítette fel, a Passió énekléséből is vizsgázott.

Szentháromság-kisadorjánai kinevezésünk után mindjárt egy-két hónappal vegyes dalárdát alapítottunk, jó hangú, énekelni kedvelő híveinkből, volt időszak, amikor 20-an is voltunk.

A Gyula bácsi által átdolgozott Passiója előszava végén egy meg szívlelendő tanácsot olvastunk: „Gyülekezeteink mindig szerették és szeretik ma is hallgatni a passiót, ne hagyjuk feledésbe menni a hagyományos unitárius passió éneklését.” – írta 1958. január 10-én.

Boldog emlékü édesapám 1954-től 1996-ban bekövetkezett haláláig volt a gyülekezet kántora, harangozója, később gondnoka, amolyan mindenese minden Lókodban szolgáló lelkésznek. Innen-onnan régi énekeskönyvekhez, korálokhoz és más énekanyaghoz is hozzjutott. A szomszéd falvakba is hívták nem egy alkalommal kántori teendőket végezni, autodidakta módon tanult meg játszani harmóniumon (kisgyermekkoromban éjszakánként hallottam én is a hátsó szobában gyakorolni, hogy ne zavarja az alvó, sokgyermekes családot).

Amikor elindultam lelkészi pályámon egy paksaméta, régi, megsárgult, néhol kifakult könyvet,

Április 27-én a soron következő gyermekistentiszteletet a két legfiatalabb hittanosunk, Korcsok András és Hegyesi Zsolt tartja. A szeretetvendégség tombolázással fejeződik be.

Minden készülődésünk és ünneplésünk közben azon fáradozunk, hogy az elnyert pályázati összeg felhasználásához találjunk megfelelő kivitelezőket és megkössük a szerződéseket a harangszereléshez, padlóburkoláshoz, padok festéséhez, belső vakoláshoz, faljavításhoz, meszeléshez, mert a nyári búcsú alkalmával szeretnők újrászentelni templomunkat.

Hisszük, hogy szorgalmas tavaszi készülődésünket, ünneplésünket, munkáinkat meg fogja áldani a mindenható Isten.

Áldott tavaszodást és hiterősítő húsvétot kívánunk mindenkinek.

Balázsi László

A Passió fedőlapja

füzetet adott, illetve hozott el a Nyárad-mentére. Az egyik könyv első oldalára ezt írta: „Édes Apád ajándékozta Néked Laczi fiam. Balázsi Domokos. 1974 év November 15én.” Éppen egy Dávid Ferenc emléknapi jött hozzánk, hogy megnézze fia lelkészi elindulását. Az ajándékok közt volt (van) egy nagyobb formátumú, vékonyabb könyv, kézzel írva, fűzve, ragasztva. A legbecsesebb hagyatéka a fent idézett sor mellett. Egy megviselt Passió...

„PASSIO SALVATORIS DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI juxta quatuor Evangelistas concinnata atque descripta per me Andream Tsaka de Városhelyi.

Anno Domini 1748. Togatum in Illustri Collegio Unitariorum Claudiopolitano. CLAUDIOPOLI.” Csáka András tógásdiák is Homoród-menti volt. Ő másolta e csodálatos munkát. Négy fővonalból állt a kotta és a hangjegyeknek nem volt időtartam értéke jelölve. Csodálatosak a fejezetkezdő iniciálék, még mindig őrzik színüket, akár csak a borítólapon. Néhány név is fel van jegyezve a lapszélekre és a befoglalóra, akik anno énekelték a passiót. Az utolsó dátum 1960, tehát a Péterffy Gyula-féle átdolgozás még nem jutott el mindenüvé.

A Nyárad-mentén minden évben előadtuk, minden évben más és más volt a hangulata. Nagyszerű hangú szereplőkre leltünk, akik éveken keresztül elénekeltek szerepeiket. Egy felvételt őrzünk a '70-es évek végéről vagy a '80-as évek elejéről, amikor még elég ritka és kezdetleges volt a felvevő technika, és el is hoztuk magunkkal. Jól esik belehallgatni így, húsvétra készülve. Mi feleségemmel akkor is előadtuk, amikor elhagytuk a Nyárad-mentét és Lókodban tartottuk a titkos istentiszteleteinket házukban. Itt, az

Alföldön is sikert aratott Passiónk, megszerették az emberek. Volt olyan év, hogy a református és katolikus pap segítségével adtuk elő minden templomban és gyülekezetben városunkban és a szomszédos Szeghalomban is. Fogó, előregedő, elvándorló gyülekezeti tagjaink, valamint szimpatizánsaink sűrű váltakozása miatt nem mindig sikerül szerepekre osztani, de akkor is előadjuk, nyugdíjas klubunk dalárdistáinak, vagy most éppen a Népdalkör segítségével.

Balázsi László

A Hódmezővásárhelyi és Szegedi Unitárius Egyházközségek hírei

Szólj csengő csing-ling-ling

Decemberben az egész országban és így Hódmezővásárhelyen is megszólalt a karácsonyi csengő, hiszen a naptár a téli ünnepeket jelenti, még ha az időjárás tavaszias is volt. Tehát nem a nyuszi készült, hanem az angyal, hogy örömet szerezzen kicsiknek és nagyoknak.

A december 24-i ragyogó estét követte a másnap délelőtt 10 órakor kezdődő templomi istentisztelet. Az ilyen ünnepek összehozzák még a környező településekről is a hasonlóan gondolkodó és érző embereket. Jöttek Szikáncsról, Magyarbánhegyesről, Kun-szentmártonról.

Zsúfolásig megtelt az imaterem. A felnőttek figyelmét lekötötte a felolvasott textus s a prédikáció okfejtése. A gyerekeket elvarázsolta a szószék mellett álló hatalmas csillogó karácsonyfa.

Sokan vettünk úrvacsorát.

A nem unitáriusok ülve maradtak, és Borsos Annamária művésztanár harmónium kíséretével énekelték a 166 számú zsoltárt.

Amikor már mindenki újra a helyére ült, váratlanul a terem hátsó részéről elindult énekelve egy kis jelmezes leány a karácsonyfa felé. Ez volt a kezdete a gyermekek műsorának. Gitárral kísért énekek követték egymást. A 4 éves Becsek Enikő a 11 éves Bendegúz bátyjától erőt merítve szavalt.

Jutalom nélkül is a hallgatóság csillogó tekintetét figyelve boldogan szerepelnek ilyenkor a gyerekek, de ahogy gazdag csomagot kaptak az Angyaltól, mosolyogva mentek szüleik mellé a helyükre, hogy a záróénekekkel és himnusszal fejezték be ezt az emlékezetes lélekmegmozgató ünnepi délelőttöt.

dr. Benczédiné Szabó Gabi

Karácsony 2013 Szegeden

A karácsonyi istentisztelet a szokott helyen, a Honvéd téri Református templomban tartottuk, ahol szépen feldíszített karácsonyfa fogadott.

Bohr Ágnes, Kuna Áron és Kuna Máté
karácsonyi dalokat játszanak citerán

Ezen az örömnepen mindig az átlagosnál nagyobb létszámú a gyülekezet, de erre az istentiszteletre olyan sokan jöttek el, amire évek óta nem volt példa. Megnövekedett a szegedi gyülekezet, az Erdélyből áttelepültek, valamint az egyházunk iránt érdeklődők is egyre többen találhatnak reá közösségünkre.

Lelkészünk igyekszik minden unitárius családot felkutatni és bevonni közösségünkbe. A nagy ünnepen a környékeliek is bejöttek az istentiszteletre.

Emelkedett szívvel énekeltük karácsonyi énekeinket, imádkoztunk és hallgattuk lelkészünk értékes prédikációját, mely a Máté evangéliumára épült és nem szokványos elemeket is tartalmazott.

Az úrvacsora vétel ünnepi aktusa után a gyermekek műsora és a karácsonyi ajándékozás következett.

Öröm volt látni a ragyogó gyermekszemeket és hallgatni kedves műsorukat. Most jelentek meg először Dr. Kiss Tibor gondnokunk iker unokái: Balázs és Bence, akik együtt mondtak verset.

Bohr Ági, Kuna Áron és Kuna Máté citerán karácsonyi dalokat játszottak. Bohr Marietta furulyán, Bohr Panka hegedűn mutatta be a legutóbb tanult dalokat.

A népes gyülekezet emelkedett lélekkel, ünnepi hangulatban távozott.

Vitálsné Miklós Éva

Kecskeméti karácsonyi híreink

Karácsony Kecskeméten is összehozta azokat a híveket is, akik más alkalmainkon ritkábban vesznek részt. Karácsonykor itt volt mindenki, aki el tudott jönni, aki érezte a kecskeméti gyülekezethez való tartozás vágyát. Köszönhető volt ez a karácsonyi varázsnak, mely a gyermekek lelkébe örömet hozott, szemükben a várakozás csillogását, azé a várakozását, hogy a szépen elmondott vers- és énekért jutalmuk a hagyományos karácsonyi édesség csomag legyen.

Az evangélikus egyházközség imaterme mindig meleg szeretettel vár bennünket, ahol érezzük a gondoskodást, odafigyelést. A karácsonyfa hangulata elengedhetetlen része a gondoskodásnak. Köszönjük e helyen is azoknak, akik így figyelnek ránk.

A gyülekezet tagjai közül voltak, akik gyermekeikhez külföldre, vagy rokonaikhoz utaztak, akik betegség miatt nem vehettek részt, de így is szép szám-

Rác Emese és Rác Katalin szereplése

mal vehettünk úrvacsorát, melyet ez alkalommal Fazakas Sándor és neje Ildikó adományoztak, a 2012-ben 26 évesen elhunyt Albert fiúk emlékére.

Köszönjük Turcsányi Katalin évek óta végzett önkéntes munkáját, aki egyháza iránti szeretetből minden istentiszteleten elektromos orgonán vezeti gyülekezeti énekeinket.

Rác Emese és Katalin citerán énekelte a Mennből az angylt, Susi Koppány pedig szép verssel ajándékozott meg bennünket.

A gyermekek vers és citera zenével tették meggyőzőbbé karácsonyi ünnepségünket. Jól eső érzés volt, hogy sokan vettek részt az ünnepi istentiszteleten és magukkal vitték a karácsony üzenetét.

(-)

Kocsordi Unitárius Egyházközség

Fordult az esztendő, kétszer ünnepeltük az éjfél. Megszólaltak a harangok a Kocsordi templomban éjfélkor, még a leereszkedett ködöt is megszagatta. Reménykeltően kitisztult az ég újév reggelére.

Számokat vetettünk a papírra, boldog érzések hullámaint keltette az emlékezés, ahogy a 2013-as esztendő történéseit számba vettük.

Karácsonyi jelképeink, tele templomunk, úrvacsorára készülők együttlélegzése, a betlehemes pásztorjátékot előadó gyermekek öröme teljessé tette ünnepünket.

A Vallásszabadság ünnepét gyermekeink szavalatai tették meghatóbbá istentiszteletünk keretén belül.

Január utolsó hetében felekezeti istentisztelet-sorozatot tartottunk a helyi lelkészek, Bartha Mária Zsuzsánna unitárius, Szalai Kont, Szalainé Gacsályi Dóra református lelkészpár, Takács Zoltán baptista prédikátor részvételével. Felkerestük egymás templomait és közösen imádkoztunk a baptista, református és unitárius templomokban. Nagy lehetőség ez, mely összefogja és megerősíti közösségeinket.

Folyamatosan zajlik az utánpótlás nevelése a konfirmációra való felkészítésben illetve az iskolai vallásórákon.

Felekezeti istentisztelet a kocsordi unitárius templomban

Nagy hangsúlyt fektetünk a családlátogatásra, mely által a vallásgyakorláshoz közelebb hozhatjuk híveinket.

Csatlakozott egyházunkhoz Szabó Anita Nyíregyházán, felnőttként, meggyőződésből hajtva fejét a keresztség alá. Meghitt ünnepléssel, nagy örömmel fogadtuk a nyíregyházi unitárius közösségbe.

Isten áldását kérve:

Bartha Mária-Zsuzsánna

Dr. Szalontai Tibor a nyíregyházi unitáriusok gondnokaként tevékenykedik egyházunkban. A templomos anyaegyházközség Kocsord, Nyíregyházán az evangélikusok jóvoltából a kistemplomban tartjuk istentiszteleteinket minden hónap második vasárnapján 16 órai kezdettel. Életéről, munkájáról, tisztségéről Bartha Zsuzsanna lelkész nő „faggata”.

Kérem, beszéljen gyermekeveiről, egyházunkkal való kapcsolatának kezdeteiről, családjáról.

Édesanyám, válása után nagymámhoz költözött vissza velem Debrecenbe, a Hatvan utca 24. szám alá, az unitárius imaház udvarába. Anyai nagyszüleim Erdélyből költöztek át négy lányukkal – Gizella, Júlia, Rózsika és Margit –, tudtommal 1940-ben. Nagypám Boér János mozdonyvezető abban az évben váratlan betegségben elhunyt, így őt nem ismerhettem. Nagymama a gyermekekkel ezután talált menedéket a Hatvan utcán, mint házmester. Ő Kövendre való, Balla Eszter volt a leánykori neve. Nyolcéves koromig laktunk nála. Szász János volt a lelkész, gyermekei Zsuzsanna és János.

Édesapám után reformátusnak kereszteltek. 1958-ban édesanyám újból férjhez ment, Mátészalkára költöztünk, ezután nem volt kapcsolatunk egyik egyházzal sem. Az általános iskola utolsó két osztályát és a középiskolát Miskolcon végeztem, legfiatalabb nagynéném családjánál laktam, nagymámámmal együtt.

Feleségem, Rita görög katolikus, tanítónő a református iskolában. Gyermekeink, Gábor, aki programtervező-matematikos és Rita, aki szakközgazdász, szintén görög katolikusok. Menyem, Viktória tanár, római katolikus. Gyermeük, Réka unokánk már óvodás és márciusban várjuk második unokánkat.

Milyen „szakmát” választott, milyen területen dolgozott?

A villamosipari technikum elvégzése után Nyíregyházán szereztem matematika-fizika szakos tanári diplomát. Egy évet a Budapesti Közlekedési Vállalatnál dolgoztam elektrikusként, majd Ecsefalván

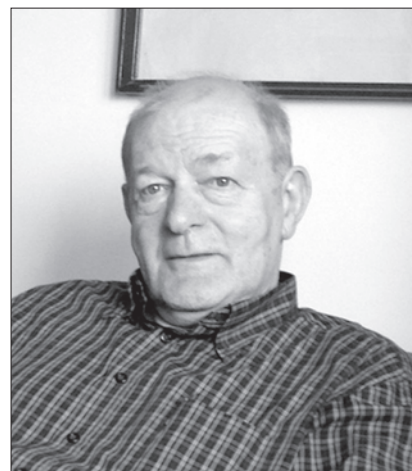
és Balsán tanítottam egy-egy évet. 1974-ben visszatértem Nyíregyházára. Tíz évig gyakorlóiskolai matematika szakvezető tanárként működtem, közben középiskolai matematika tanári diplomát szereztem a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. 1984-ben lettem főiskolai oktató, a Matematika és Informatika Intézetben dolgoztam ez évi nyugdíjba vonulásomig. Publikációs és kutató-fejlesztő tevékenységem területe matematika-didaktika. Debrecenben szereztem PhD fokozatot. Húsz éve együttműködünk a Plymouth-i Egyetem Centre for Innovation in Mathematics Teaching nevű központjával, több nemzetközi projekt keretében.

Mit jelent(ett) Önnek együtt dolgozni a fiatalokkal a főiskolán?

Immár múlt időben mondom, hogy szerettem tanítani a leendő matematikatanárokat és matematika alapszakos hallgatóinkat. Döntően pozitív emlékeim vannak, bár meg kell mondanom, több sikerélményem volt az általános iskolásokkal, mint sok hallgatóval a nehezebb matematikai tantárgyakban. Törekedtem arra, hogy szemléletesebbé, érthetőbbé tegyem az absztrakt anyagot, de azért sokan nem látták be, hogy kellő tanulás és gyakorlás nélkül nehéz megbízható tudást szerezni. Gyakorlatokon az önálló munka – közös megbeszélés módszerét alkalmaztam, teljesítőképes tudás érdekében. A módszertani tárgyakkal és a tanítási gyakorlatban több jó tapasztalatom volt.

Az egyházban betöltött gondnoki tisztség mit jelent az ön számára?

Közel húsz éve Kocsordon konfirmáltam Nyitrai Levente lelkész úrnál, majd találkoztam a nyíregyházi közösséggel. Megtudtam, hogy azelőtt, régebben Debrecen-

Dr. Szalontai Tibor gondnok

ből járt át lelkész, majd egy szünet után Nyitrai lelkész úrral indult újra a hitélet, Palotayné Annamária lelkes munkája révén. Az istentiszteletek náluk vagy az evangélikus gyülekezeti házban folytak, később a kórházi kápolnában, majd annak bezárását követően kerültünk jelenlegi helyünkre. Nyitrai lelkész úr nyugdíjba vonulása óta Bartha Zsuzsanna tiszteletes asszony a lelkészünk. Megtisztelő számomra a gondnoki megbízatás.

Milyennek látja a lehetőségeket és kihívásokat Nyíregyházán, illetve Kelet-Magyarországon?

Közösségünk létszáma 15 körül mozgott. Elköltözés, elhalálozás miatti csökkenés mellett új hívek is érkeztek, érkeznek. Feltételeztük, hogy Nyíregyházára vagy közelébe több unitárius család is költözhetett az utóbbi évtizedekben, de eddigi sajtóbeli megjelenésünkre nem volt jelentkező. Most internetes honlappal és közösségi oldalon próbálkozunk, Róka László úr jóvoltából. Ajtay-Horváth Magda főiskolai tanár pedig a megyei Kölcsey Televízióban szervezett interjút lelkészünkkel. Örömmel fogadtuk, fogadjuk más felekezetű testvéreinket is.

Bár saját imaház, gyülekezeti ház híján lehetőségeink korlátozott-

tak, hálát adunk Istennek, hogy közös tiszteleti alkalmainkat evangélikus barátaink jóvoltából illő módon megtarthatjuk. Lehetőség szerint részt veszünk a lelkészünk által szervezett vagy ajánlott egyéb programokon, találkozókra is.

Végül is hogyan döntött az unitárius konfirmálás mellett?

Több minden vezethetett, de konkrétan egy barátomhoz csatlakoztam, aki már régen tervezte a konfirmálást és engem is biztatott. Anyai ágról unitárius gyökereim, debreceni és erdélyi emlékeim, későbbi olvasmányaim nyilván befolyásoltak. A tradicionális vallásokról fiatal koromtól érdeklő-

déssel olvastam, és – bár a kereszténység számunkra kiemelkedik a vallások közül –, a nagy különbségek, a változatos istenség, vagy Isten-felfogások mellett is lehetségesnek tartom a hívők közötti megértést, a vallások közös lényegi gyökere alapján. Unitáriusként ugye kimondhatom ezt?

nő k s z ö v e t s é g b e n

Kedves Hittársnőim! Örömmel tájékoztatlak benneteket, hogy 2014. február 3-i összejövetelünkön sikerült megalakítanunk a Budapesti Unitárius Nők Önképzőkörét (BUNÖK). A három fővárosi nőegylet képviselőjében 11-en gyűltünk össze, 35 és 80 év közöttiek, egy kis tea, sütemény és gyümölcs mellett: Léta Erika, Fazakasné Julika, Petrovayné Zsóka, Tóthné Marika, Nyiredy Judit, Sigmund Lia, Zomboriné Zsófi, Lenkey Kata, Májay Cili, Vass Ildikó, Chehadé Judit. A Léta Sándor tiszteletes úr által kellemes melegre varázsolt helyszínt erre az alkalomra a Hőgyes Endre utcai Bartók Béla Egyházközség biztosította. A program összeállítását és levezetését Chehadé Judit vállalta magára.

Zsófi elnök asszonyunk köszöntője után elénekeltük az immár saját képünkre formált Jöjj, énekelj velem című dalt, majd rátértünk találkozási céljára. Elindítani, az alapok fokozatos építésével, egy olyan rendszeres együttműködési fórumot, melynek keretei között megismerhetjük, erősíthetjük és segíthetjük egymást abban, hogy jobb unitáriusok, jobb emberek, és „minőségileg” jobb nők lehessünk. A körkérdésre adott válaszokból kiderült, hogy ki mit ért ezeken a fogalmakon, hogyan rangsorolja azokat, és milyen egyéni tapasztalatokkal rendelkezik e tekintetben. A jó és tovább fejlesztendő unitárius értékek közül a jelenlevők kiemelték a más felekezetek iránti nyitottságot, az egymás iránti toleranciát, a dogmamentes szabad gondolkodást, a hit gyakorlását a mindennapi életben és természetesen a folyamatos kapcsolattartást Istennel. Jó embernek egyhangúlag azt ítélték, aki nemcsak önmagával törődik, hanem odafigyel társaira is. Az ápolandó női értékek közül sokan említették az anyasággal járó feladatok minél lelkiismeretesebb ellátását, az idős és betegeskedő szülők gondozását, a példamutató viselkedést, a bennünk rejlő kreativitás kibontakoztatását és nem utolsósorban saját magunk testi-lelki karbantartását. Abban, végső soron, mindnyájan egyetértettünk, hogy a nő legfontosabb feladata az, hogy ő maga boldog legyen, mert csak így tud másokat is boldoggá tenni.

Próbáltuk megfogalmazni a Szabad, hatékony és boldog női lét Istennek tetsző parancsolatait, mint például:

**Nőként is légy teljes ember!
Légy tudatában női erődnnek, de ne élj vissza vele!
Ne akarj férfinak látszani!
Ne vessz el szerepeid és feladataid között!
Hass, alkoss, gyarapíts a férfiak egyenrangú társaként!
Őrizd meg lelked épségét, ne légy közönséges!
Ne feledkezz meg tested karbantartásáról sem!
Légy önzetlen, de gondoldj saját magadra is!**

Feladatul adtuk egymásnak, hogy tovább gazdagítsuk ezeknek a „parancsolatoknak” a listáját, és minél gyakrabban ismételtessük azokat magunkban.

A Budapesti Unitárius Nők önképzőkörének első találkozója

Elénekeltük a „Két tyúkom tavalyi...” című népdalt, kicsit még lazán beszélgettünk egymással, és jókedvűen, új energiákkal telten tértünk haza otthonainkba. Folytatás következik március 3-án ugyanitt, és remélhetőleg még több érdeklődővel. Második összejövetelünk témája: A betániai Márta (test) - típusú nők: szorgalmas háziasszonyok és otthonteremtő géniuszek.

A további összejövetelekre javasolt témák (kiegészíthetők):

1. Mária (Jézus anyja) szív-típusú nők (családanyák, irgalmas nővérek és szentek) misztika
2. Mária-Magdolna (Jézus tanítványa) lélek-típusú nők (közösségi elhivatottság, önmegvalósítás, egyéniség kibontakoztatása), emancipáció, feminizmus

3. Éva, az ideális nő (harmonikus egység). Madách: *Az ember tragédiája* és József Attila versei alapján

4. A Biblia egyéb nőalakjai

5. Női kreativitás a mindennapokban, női alkotók, műsák az irodalomban és a művészetekben (NőNyugat Örkeny Színházban, visszaemlékezések)

6. Női és férfi lelkiség és szellemiség összehasonlítása: Vénusz és Mars, jin és jang, érzelmi és értelmi intelligencia

7. Női példaképeink múltban és jelenben

8. Nőkről szóló tanulmányok, irodalmi művek, műalkotások bemutatása

9. A mai nő által betöltött szerepek és szerepzavarok. A gyerekes és a férfias nő. Szinglik. Identitás elvesztése, tárgyasulás. Divat, reklám hatása

10. Az európai nő története (Kaari Utrio)

11. A mai magyar nők helyzete és jellemzői

12. Női létforma a világ többi részén: erőszak, elnyomás, kizsákmányolás

13. A női boldogság kritériumai, elérésének lehetőségei

14. A nők térnyerése a hagyományos férfiterületeken (sport, tudomány, politika, hadsereg, egyház)

15. Női vezetők és vezéregénységek itthon és a nagyvilágban (vezetőképző Erdélyben)

16. Híres unitárius nők bemutatása: Ürmösi Károlyné Kántor Gizella, Perczelné Kozma Flóra, Margaret Fuller, Florence Nightingale, Beatrix Potter, Olympia Brown...

17. A férfiakban élő kettős (ellentmondásos) kép a nőkről. Éva és Lilith

18. Nobel-díjas és történelemcsináló nők

19. A nő jövője, a jövő nője

20. Patriarchális és matriarchális társadalmak

Javaslatként felmerült, hogy a tagok egyéb módon is tartsanak kapcsolatot egymással, pl. közös kirándulások, mozi-, színház-, múzeum-, templom-, könyvtárlátogatások szervezésével. Értesítsük egymást e-mail-en keresztül az általunk érdekesnek és hasznosnak tartott eseményekről!

Szeretettel üdvözlő Mindnyájaitokat:

Chehadé Judit

ünnepre hangoló

A böjt

„Hát lehetséges... hogy a lakodalmas ház fiai gyászban üljenek, amíg a vőlegény náluk tartózkodik? Jöhetnek napok, mikor a vőlegényt elveszik tőlük, akkor majd böjtölni fognak.” (Máté evangéliuma 9,15., Csia Lajos fordítása szerint)

A húsvétot, Jézus lelki győzelmét, a halál erői: a kegyetlenség, az erkölcstelenség, a vallás pusztító degradálása és a közöny felett, megelőzi a negyvennapos böjt, melynek során lélekben Jézussal mi is kimegyünk a pusztába (Máté 4,1-11.; Márk 1,12-13.; Lukács 4,1-13.) és megpróbáljuk hitünket, vajon kiálljuk, kiálltuk-e egyenként a keresztyény erkölcs próbáját?

„Mélto vagyok-e személy szerint arra, hogy keresztyénynek, Jézus követőjének nevezzenek?” – kérdezzük magunktól.

A böjt szerepe a vallásokban a néprajz szemzőgéből; a böjt világi haszna.

A böjt minden vallásban fellelhető valamilyen formában. Eredeti célja természetfeletti tulajdonságokra szert tenni önmegtartóztatás útján, a testi igények mérséklésével, ideiglenes szexuális, étkezési, az alvást, a kényelmet illető önmegtagadással, esetleg testi és lelki fájdalom elviselésével.

A zsidó-keresztyény kultúrkörben általában a böjt célja a bűnökért való vezeklés, valamint az őseket, hithősöket ért tragikus eseményekről való megemlékezés. A reformáció előtti keresztyén hagyományban

id. Pieter Bruegel: A farsang és a böjt csatája (1559)

rendszeresen az ünnepek előtt került sor böjtre, mely így az ünneppel együtt (a néprajz egyik ágának szak kifejezésével) úgynevezett „átmeneti” avagy „átvezetési rítus” alkotott: a hívót más minőségbe helyezte, azáltal, hogy a böjt révén szimbolikusan meghalt, és az ünnep által újjászületett.

A katolicizmusban a böjt az étkezés terén a húselektől való tartózkodást (a hal kivételével), az ortodoxoknál ezen túl a haltól, tojástól, tejtermékektől, olajtól és egyéb zsiradékoktól való tartózkodást jelenti. Az ilyenfajta „önmérséklet”, a nyugati és a keleti keresztyénység karácsonya után, valamint a növényi

táplálék híján, zsíros étkezéssel járó tél után hasznosnak bizonyul az egészségre nézve is.

A „nagyböjt” eredete

Már a zsinagóga közössége is, az egyiptomi fogságból történő szabadulásáról megemlékező peszach, a zsidó húsvét előtti nap, böjtölt (az elsőszülöttek böjtje, mely az egyiptomi „tizedik csapásra”, az elsőszülöttek halálára emlékeztetett). A kereszténységben a húsvétvasárnap bevezetése után – mely eredetileg Jézus megfeszítése után a harmadik napon történő „feltámadásáról” emlékezett meg – előbb a nagyhét, majd a húsvétvasárnap előtti negyven nap lett a húsvét előtti böjti időszak (nyugaton a vasárnapokat, keleten a szombatokat és a vasárnapokat kihagyva a böjtnapok számából, mivel ezeken a heti ünnepnapokon nem böjtöltek). A negyven nap Jézus, János keresztsége után a pusztában eltöltött negyvennapos böjtjére (Máté 4,1-11.; Márk 1,12-13.; Lukács 4,1-13.), valamint az ókeresztény korban a (jórészt felnőttkorban, vagy akár a hívő halálos ágyán kiszolgáltatott) keresztség előtt gyakorolt böjtje is emlékeztetett.

Az érett reformáció böjtje: a lelki önvizsgálat

A reformáció eltörölte a külsődleges böjtöt, mint amelynek nincs érdemszerző ereje, és nincs egyértelmű alapja az újszövetségi Szentírásban, és helyettesítette a külsőségek nélküli, belső, lelki böjttel. Viszont rossz tapasztalat, hogy az egyszerű emberek így, mellőzve a nyilvánosság elől rejtett, belső önreflexiót, gyakran készületlenül járultak húsvétkor az úrasztalához, ezért újabban sok protestáns lelkész veti fel, hogy a húsvét előtti negyvennapos böjt hagyományos formáját, bizonyos mértékig, a reformált egyházakban is vissza kellene állítani.

Virágvasárnap

„Mikor már közel volt az Olajfák hegyének lejtőjéhez, a tanítványok egész sokasága örvendezve nagy hangon kezdte magasztalni Istent mindazokért a hatalmas tettekért, amelyeket láttak, ezt mondván: »Hozsanna Dávid fiának! Áldott, ki az Úr nevében jól! Hozsanna a magasságokban! Áldott atyánknak, Dávidnak érkező országa! Békesség a mennyben, dicsőség a magasságban! « Az a nagy sokaság, amely az ünnepre érkezett, miután meghallotta, hogy Jézus Jeruzsálembe jön, pálmaágakat szedett, kiment eléje, és így kiáltott: »Hozsanna, áldott az, aki az Úr nevében jön, Izrael királya!«... Mikor aztán Jézus bement Jeruzsálembe, az egész város megmozdult, és azt kérdezték: »Ki ez?« A sokaság ezt felelte rá: »Ez Jézus, a galileai Názáretből való próféta.«” (Máté 21,9-11.; Márk 11,10.; Lukács 19,37-38.; János 12,12-13. Csia Lajos és Kecskeméthy István fordításai nyomán, Tatianosz, a négy evangéliumot egyesítő, ókori evangélium-olvasási módját követve.)

A kereszténység első évszázadában a zsidóság a római uralom igáját nyögve, egy messiást várt Dávid

Az Aranykapu, amelyen át Jézus bevonult Jeruzsálembe
– Lakatos Csilla felvétele

leszármazottai közül, azaz Jézus tág értelemben vett családjából. Egy királyt vagy vezért, aki megszabadítja a háború útján Izraelt a rómaiak és Heródes edomita családja, egyszóval a „pogányok” uralma alól. Leszámol a jeruzsálemi kultusz körüli visszasságokkal, amely a szadduceus zsidó papi felekezethez, annak hellenisztikus, vagyis görögösítő vallási hegemóniájához kapcsolódott, valamint megszünteti a társadalmi igazságtalanságokat, visszaállítja a már-már mitikusnak ható paradicsomkerti, bűnbeesés előtti állapotokat. Ez a zsidó apokaliptika gondolatvilága, amely a világot fekete-fehérnek látja, világosság és sötétség egy, a végső csatában eldőlni küzdelmének.

Jézusban a jeruzsálemi zarándokok egyre kevésbé az új Mózeszt, a Mózeshez hasonló, nagy prófétát (Második Törvénykönyv [Deuteronomium] 18,15-19.) látták, hanem egyre inkább egy ilyen vezért, egy messiáskirályt. Virágvasárnap, Jézus bevonulásakor Jeruzsálembe, még mind a kettőt látni vélték benne, de hamarosan csalódtak, amikor Jézus nem oldotta meg a világ minden gondját néhány kardcsapással, hanem Isten bennünk és köztünk lakozó örök országát hirdette. Ezért hamarosan megtagadták őt, és azt kiáltották Pilátusnak: „Feszítsd meg!”

De virágvasárnap még távolinak tűnt a megfeszítés tragédiája, a nép üdvözölte a Galileából érkezett prófétát, és vidáman, reményekkel teljesen nézett a jövőbe...

A „pálmavasárnap” régen és ma

Virágvasárnap eredeti neve a keresztény hagyományban „pálmavasárnap”, mivel Jézust a tömeg pálmaágakkal, melyeket elé terített, valamint hozsannázással fogadta. (A héber: „hósia ná”, az arámi: „hósanná”, magyarul „ments meg minket”; a kifejezés Zsoltárok 118,25. héber szövegéből származik.) A rabbinikus hagyomány szerint a messiás peszach, a zsidó húsvét környékén fog eljönni, és a zsidók pálmaágakkal és hozsannázással fogják fogadni.

A katolikus egyház hívei a déli országokban mindmáig pálmaágakat tartva ünneplik a virágvasárnapot,

a hidegebb éghajlatú országokban – pálmaág helyett – virágcsokrot használnak, innen a „virágvasárnap” elnevezés.

Az unitárius egyház már készen örökölte a Róma és a protestantizmus közötti egyházzszakadás előtti időből ezt az ünnepet, amely alkalmat ad a nagyhéten Jézus bevonulásától Jeruzsálembe, egészen nagycsütörtök délutánjáig elhangzott jézusi tanításokról és cselekedetéről való megemlékezésre.

A hangulatébresztő gondolatok után közös tanulásra hívom a Kedves Olvasót: Jézus utolsó jeruzsálemi útja alkalmával végrehajtott cselekedetei és a szív legmélyéből fakadó tanításai egész nagycsütörtök délutánjáig az alábbi újszövetségi helyeken vannak megírva: Márk 11,11-13,37.; Máté 21,12-25,46.; Lukács 19,45-21,38.

Húsvét

Húsvét a kereszténység legnagyobb ünnepe. A mi unitárius hitünk nem Jézus „feltámadását” állítja az ünnep középpontjába (a modern racionalizmus elvezetette Egyházunkat a feltámadás és a többi csoda szószerinti értelmének tagadásáig), hanem Jézusnak a keresztény erkölcs mellett mindhaláláig tartó kitartását, melyben nekünk is példát mutatott. Az ő valódi áldozata abban áll, hogy megbocsájtó szeretetével és mély erkölcsiségével legyőzte az őt megfeszítő erőket: a kegyetlenséget, az erkölcstelenséget, az önzést és a közönyt. Minket is erre a harcra hív: „ha valaki jöni akar én utánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztjét, és kövessen engem” (Máté 16,24., a Károli-fordítás szerint.)

Nagycsütörtök, az utolsó vacsora napja

A megfeszítés előtti estén Jézus a tizenkét apostollal asztalhoz ült, és elköltözték Jézus utolsó vacsoráját, amely peszachi vacsora volt, az úgynevezett széder, de ezzel egyszerre újrafogalmazta az ószövetségi rítust, mint személyére, tanítására és közelgő halálára emlékeztető új szertartást, az úrvacsorát.

Az utolsó vacsorán először a peszachi áldozatot, a bárányt költözték el: „Nagy volt bennem a vágy arra, hogy mielőtt szenvednék, ezt a pászkát elköltsem veletek. Mert azt mondom nektek, hogy többé nem eszem abból, amíg az az Isten országában el nem jut a teljességre.” (Lukács 22,15-16., Csia Lajos fordítása nyomán, azt némileg módosítva.)

Itt a bárány, amely a zsidóknál és samaritánusoknál a tizedik egyiptomi csapásra, az elsőszülöttek halálára emlékeztetett (Kivonulás könyve [Exodus] 12,3-13.) átlényegült Jézus halálának szimbólumává. (Abban, hogy Jézus a saját halálát egy feláldozott állattal jelképezte nem rejlik benne feltétlenül Jézus megfeszítésének állítólagos áldozatbemutató-jellege. Lehet, hogy csak Jézusnak a rövidesen bekövetkező elfogatásakor való evilági kiszolgáltatottságára utalt Jézus Ézsaiás 53,7-t idézve: „mint bárány, mely mézsárszékre vitetik, és mint juh, mely megnémul az őt

nyírók előtt; és száját nem nyitotta meg” [a Károli-fordítás alapján.]) Nem rendelte el Jézus a peszachi áldozat megismétlését az úrvacsora során.

Az utolsó vacsora terme
– Lakatos Csilla felvétele

„Azután vizet tölte a medencébe, és kezdé mosni a tanítványok lábait, és megtörölni a kendővel, amellyel körül vala kötve.” (János evangéliuma 13,5., a Károli-fordítás alapján.)

A lábmosás szertartásával Jézus azt fejezte ki, a tekintély és a rang nem arra való, hogy a magasabb rangúak önző módon, saját érdeküknek vessék alá, kizsákmányolják az alájuk tartozókat, sem nem arra, hogy előjogokat biztosítsanak maguknak, hanem arra, hogy szolgálják alárendeltjeiket és a jótékonyt gyakorolják. (Lukács 22,25-27.)

„Mikor pedig evének, vevé Jézus a kenyeret és hálákat adván, megtöré és adá a tanítványoknak, és monda: Vegyétek, egyétek; ez az én testem.” (Máté 26,26., a Károli-fordítás alapján, vö. Márk 14,22.; Lukács 22,19.; Korinthusiakhoz írt 1. levél [1Kor.] 11,24.)

Itt Jézus az ószövetségi kovásztalan kenyeret (Kivonulás könyve [Exodus] 12,15.) értelmezi újra. A kovásztalan kenyér a romlatlanság, a tisztaság jelképe. (Korinthusiakhoz írt 1. levél [1Kor.] 5,8.) Az erkölcsi tisztaságban, melyet Jézus gyakorolt, az emberek lelkében lakozó Atyaisten tisztasága nyilvánult meg. Az Egy Igaz Istentől idegen minden romlás és bűn, de teremtményének, a gyarló embernek „megbocsát hamisságot, vétet és bűnt” (Kivonulás könyve [Exodus] 34,7. a Károli-fordítás alapján.) A kenyér úrvacsorai jegyénél már elhangzik az ismétlés parancsa. (Lukács 22,19.)

„Hasonlóképpen a pohárt is, minekutána vacsorált, ezt mondván: E pohár amaz új szövetség az én véremben, mely ti érettetek kiontatik.” (Lukács 22,20., a Károli-fordítás alapján, vö. Máté 26,27-28.; Márk 14,23-24.; Korinthusiakhoz írt 1. levél [1Kor.] 11,25.)

A bor a peszachi vacsora, a széder része volt az ószövetségi kánon könyvei után, de még a kereszténység születése előtt íródott (azaz úgynevezett pszeudoepigrafikus) Jubileumok könyvétől kezdve a

rabbinizmusig. A peszachi vacsora forгатókönyvében, az úgynevezett Hagadában (arámi szó, magyarul „elbeszélést” jelent), a bor és pohara szerepel mind „szabadulás kelyheként” (Zsoltárok 116,13., a Káldi-fordítás alapján), mind (ahogy Pál nevezi) a „hálaadás (vagy inkább áldásmondás) poharaként” (Korinthisiakhoz írt 1. levél [1Kor.] 10,16., a Károli-fordítás és a Magyar Bibliatanács fordítása alapján) is szerepel, de szerepel az egyiptomi tíz csapás szimbólumaként is.

Jézus szavaiban a „pohár”, avagy „kehely” elveszíti a zsidóság szerint büntető isteni igazságszolgáltatással való kapcsolatát, és a gerinces jellem és tiszta erkölcs által evilágban szükségszerűen elszenvedett tragédia jelképévé válik, ahogyan Jézus szavaiban szerepel, amikor az utolsó vacsora után az Olajfák hegyén imádkozott: „Abba, Atyám! ...minden lehetséges neked: Távoztasd el tőlem azt a poharat! De ne az legyen, amit én akarok, hanem amit te.” (Márk 14,36., Csia Lajos fordítása alapján, vö. Márk 10,38-39.) Az úrvacsorai bor kapcsán ugyancsak megjelenik az ismétlés parancsa (Korinthisziához írt 1. levél 11,25.)

Az utolsó vacsora után, a korai rabbinikus hagyományt követve, az úgynevezett Hallélt, magyarul „dicséretet” (Zsoltárok könyve 113-118.) énekelve kivonultak az Olajfák hegyére. (Máté 26,30.; vö. Márk 14,26.; Lukács 22,39.)

Nagypéntek, Jézus megkínzásának és Isten, valamint a keresztény erkölcs melletti vértanúságának napja

Jézus gecsemáné-kerti imádságának helye (később templom épült a hely fölé, az imádság helyét külön körbevéve)
– Lakatos Csilla felvétele

Jézus szenvedése már nagycsütörtök éjjelén megkezdődött a „vérverejtékezéssel”. Lukács evangéliuma szerint (22,44.) Jézus az Olajfák hegyén vörös verejtéket hullatott. A véres verejtékezés, orvosi néven hematidrózis, a végletes feszültség jele, melynek során a bőr berepedezése miatt vér kerül a verejtékmirigyekbe, és pirosra színezi a verejtéket. Nagypénteken, miután Jézust a zsidó hatóságok kiszolgáltatták a rómaiaknak, és Pilátus a tömeget választás elé állított,

ta, hogy Jézus és Barabás közül kit feszítsen meg és kit engedjen szabadon, Jézust a római katonákkal megkorbácsoltatta.

Pilátus ítélethirdetésének helye
– Lakatos Csilla felvétele

A rómaiak ekkoriban a korbácsok bőrszíjának végére vasgolyókat és éles juhcsontokat kötöttek, amelyek nemcsak zúzódasokat okoztak, hanem a bőr alatti szöveteket is felszaggatták (az izomzatot is beleértve). Ezek a sérülések önmagukban is halálos sebeket és vérvesztéset eredményeztek.

Az egész kereszt tömege – vélhetően – meghaladta az egy mázsát, Jézus talán még ereje teljében sem bírta volna egymaga végigcipelni a Via Dolorosán, így érthető, hogy a korbácsolás következtében testben is erősen meggyötörve, többször is megbotlott a kereszt súlya alatt. Végül a római katonák az egyik arra járó zarándokot, Kürénéi Simont kényszerítették a kereszt hordozására. (De mindamellett meg kell jegyezni, mivel a kereszt hatalmas súlyú volt, Jézus és Kürénéi Simon valószínűleg nem az egész keresztet, hanem „csak” a keresztgerendát, azaz latinul patibulumot vittek vállukon, de ez is 35-60 kg-os volt annak idején. Ha így történt, akkor a kereszt állógerendáját már előre a földhöz rögzítették a Golgotán.)

A keresztre szegezéskor Jézust (szemben a képzőművészeti ábrázolásokkal) nem a tenyerének közepén szegezheték föl (mivel az úgynevezett kézközépcsontok közül a szög kiszakadt volna teste súlya alatt a keresztgerendáról, így a kar levált volna a keresztről), hanem valószínűleg a csuklóba verték a szöget, így a kar csontozatát tartósan rögzítették a kereszthez. A lábfejeket az állógerendához úgy rögzítették, hogy a térdek behajlított helyzetben legyenek.

Általában a keresztfeszítés után az elítéltek még napokon át agonizáltak, mivel kilégzésük – amely az egészséges emberi szervezettől nem kíván erőfeszítést – számukra a megfeszített testhelyzet miatt minden egyes alkalommal hatalmas erőfeszítést igényelt, napok elteltével ez, és a mellüregben felhalmozódott folyadék fulladásos halálhoz vezetett. Viszont Jézus a sebek és a súlyos vérvesztés következtében néhány óra múlva visszaadta lelkét az Atyaistennek.

Halála előtt a 22. zsoltárt kezdte mondani, Márk evangéliuma szerint arámiul: „Elohi, Elohi, lama szabaqtani...” (15,34.), Máté evangéliuma szerint héberül: „Éli, Éli, lama azabtani...” (27,46.), magyarul: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem...” (Zsoltárok 22,2.) Jézus szavai között ez az vers nem az Istentől elhagyott ember kiáltása, hanem a kor zsidó szokása szerint a haldokló által mondott 22. zsoltár kezdőszavai, amelyet Jézus halála szakított meg.

János evangéliuma szerint az egyik római katona lándzsát szúrta Jézus halála után oldalába, és a szúrt sebből vér és víz folyt ki (19,34.) A vér valószínűleg a szívből, a víz pedig a mellüregben felgyülemlt folyadékból származott.

Jézus, Isten legjobb és legnagyobb prófétája halálában is, ahogyan életében, mindvégig hű maradt a legtökéletesebb erkölcsiséghez, és Isten legjobb és tökéletes fiának bizonyult.

A húsvétvasárnap és a „húsvét-vita”

Kezdetben a keresztyénység a tavaszi napéj-egyenlőség utáni első teliholdkor, a zsidó peszach-hal egy időben ünnepelte Jézus az Atyaisten és a keresz-

tény erkölcs iránt tanúsított önfeláldozó szeretetét, kereszthalálát. Később a római gyülekezet szakított ezzel az ősi húsvétszámítási móddal és bevezette a húsvétvasárnapot, a tavaszi napéj-egyenlőség utáni első teliholdra következő vasárnapot, amely eleinte Jézus „feltámadásának” és az úrvacsorának közös ünnepe volt. Jézus megfeszítésének napján, az akkor bevezetett számítás szerinti nagypénteken, mind a mai napig a legteljesebb böjtöt és gyászt gyakorolja a katolikus egyház. Nagypéntek az év egyetlen napja, amikor nem szolgáltatják ki a katolikus egyházban az „oltáriszentséget”, holott a kenyér Jézus „értünk megtörtetett” testét jelképezi!

A reformáció során a kálvinizmus már visszaállította a nagypénteki úrvacsorát, de a húsvétvasárnapot, még mindig a „feltámadás” ünnepeként ülte meg. Viszont a modern unitárius egyház, a racionalizmust segítségül hívva, felismerte a feltámadás szellemi jelentését, így a Róma és a protestáns egyházak közötti szakadás révén készen kapott húsvétvasárnap ünnepében a tanítványok közötti úrvacsorai asztal-közösség újjáéledését karolta fel.

Tóth Tamás Zoltán

gyermekoldal

*Kérlek azért titeket atyámfiai az Istennek irgalmas-
ságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és
Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket.
És ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változ-
zatok el a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizs-
gáljátok, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.
(1Róm12,1-2)*

Nagyböjt időszaka, a húsvét előtti negyven napos előkészület, az ünnepre való felkészülés, a hitben való elmélyülés ideje. Ez az az idő, amikor többet vagyunk csendben, és befelé figyelünk. Megvizsgáljuk belső tulajdonságainkat, szüleinkkel, testvéreinkkel, barátainkkal és felebarátainkkal való kapcsolatainkat. Sokan ilyenkor határozzák el, hogy megpróbálják

leküzdeni valami rossz tulajdonságukat, szenvedélyüket. Ezek a hetek lehetőséget kínálnak a változásra, változtatásra.

Valamit nélkülözünk, valamiről lemondunk, valamit félreteszünk, odaadunk azért, hogy Istenhez közelebb kerüljünk, szorosabb legyen vele lelki közösségünk. Feláldozunk valamit.

Vajon van-e olyan rossz tulajdonságod, szokásod, amitől szívesen megszabadulnál?

Vannak, akik megpróbálnak lemondani olyan dolgairól, amit igazán élveznek: mint a túl sok csoki, cukorka, süti evés. Vagy talán épp a mekis sült krumpoli, hamburger, a reggeli rituális kávéivás.

Vannak, akiknek sikerül feladni olyan nagyon is kedvelt dolgait, mint a túl sok TV nézés, számítógépezés, vagy videojátékozás. Esetleg a körömrágás. És még nem is említettem, a tesóinkkal való állandó vitáinkat, veszekedéseinket, vagy, amikor visszabeszélünk a szüleinknek. Na de, hogyan is lehet megszabadulni ezektől? Miért is fontos számunkra, hogy feláldozunk valamit böjt idején?

Amikor képesek vagyunk lemondani valamiről, amit élvezünk, szeretünk, de tudjuk, hogy nem tesz jót sem nekünk, sem másoknak, akkor elkezdődik egy olyan folyamat, aminek eredménye egy tisztább, egészségesebb, boldogabb élet lehet, több baráttal és kevesebb nyomorúsággal. Könny, szomorúság helyett, nevetéssel és vidámsággal. Isten akarata szerint

tökéletesedünk, jobbak leszünk azáltal, ha a rossz szokásaink helyett jó szokásokat veszünk fel. A gonosz érzések helyett a segítő szándék, a jóindulat uralja szívünket.

Rossz helyet valami jót felvenni, jóba kezdeni belefogni! Add fel a túl sok cukorkát, csokit, és keress valamilyen egészségesebb és finom dolgot helyette. Nézd kevesebbet a TV-t, játssz ritkábban a számítógépeden, tegyél valami hasznos és szórakoztató dolgot helyette. Gondolkozz, hogyan kerülhetnél el a vitát a testvéred-del, hogyan érezhetnétek inkább együtt jól magatokat. A szüleidnek való visszabeszélés, veszekedés helyett, hogyan segíthetnél inkább nekik többet.

Hogyan űzhetnél el a rossz gondolatokat, indulatokat a szívedből, hogy helyette a szeretetet töltsd be szívedet és irányítsa szavaidat és cselekedeteidet!

Végezetül álljon itt egy székely mese, amelyben nagypapa és unokája beszélget ugyanezekről a dolgokról.

– Küzdelem zajlik a bensőmben – mondta a fiúnak a nagypapa. Rettentő harc ez, két farkas vívja egymással. Az egyik gonosz: ő a harag, irigység, bánat, mohóság, arrogancia, önsajnálát, büntudat, sértődöttség, kisebbség, hazugságok, önteltség, felsőbbrendűség és ego. A másik jó: ő az öröm, béke, szeretet, remény, derűs nyugalom, alázat, kedvesség, jóakarát, empátia, nagylelkűség, igazság, együttérzés és hit. Ugyanez a harc benned is zajlik és mindenki másban is. Az unoka elgondolkozott egy percre majd megkérdezte a nagypapját:

- Melyik farkas fog győzni?
- Amelyiket táplálsz. – válaszolta a nagypapa.

Mert sokat vétkezünk mindnyájan: de ha valaki beszédében nem vétkezik, az tökéletes ember, meg tudja fékezni az egész testét. (Jak 3,2)

Teremtő Isten, Mennyei Atyánk, ki egyetlen szavaddal alkottad meg az eget és a földet!

Minket is megajándékoztál a szavakkal, hogy erejünkkel Hozzád hasonlóan építhessük, szépíthessük saját kicsiny világunkat. Hogy szavainkkal ápoljuk és segítjük a beteg lelkeket, óvjuk és védjük a kicsinyeket és erőtlenekeket. Hogy tisztázhassuk a félreértéseket, elosz-lathassuk a kétségeket.

De vajon így élünk a számunkra felkínált lehetőséggel? Nem inkább visszaélünk ajándékoddal, a szavak mágikus erejével? Vajon nem többször csendülnek fel a szavak bántóan, sebeznek meg éles kardként sokakat, pusztítanak, mintha eloszthatatlan tüzek volnának?

Vizsgáld meg hát, kérünk Atyánk szavainkat, mondatainkat! Nézd meg szívünket! Hiszen valójában a szív sugallja minden mondanivalónkat. Szavaink olyanok, mint amilyenek mi magunk vagyunk. Tükörként, hajszálpontosan mutatják meg lelkünk legtitkosabb rezdüléseit, indulatait. Az olykor bennünk lakozó angyalokat és az időnként nálunk tanyázó szörnyetegeket.

Teremts bennünk tiszta szívet Atyánk!

Add, hogy mindig le tudjuk győzni magunkban a rosszra csábítót, a hamisságot, a másinak ártani akarót. Hogy mindig képesek legyünk felül kerekedni saját érdekeinken, hogy szavainkkal mindig csak mások érdekében és soha ne ellenében használjuk!

Változtasd hát rossz indulatainkat, szidalmainkat dicséretté, áldássá! Bocsásd meg a meggondolatlanul, túl gyorsan kimondottakat, mindazt, amivel fájdalmat okoztunk.

Segíts, hogy mindig észrevegyük, mikor van szükség szavakra, és mikor feleslegesek azok. Taníts minket a hallgatásra, a meghallgatásra, a csend tiszteletére!

Kérünk, bocsáss meg az el nem mondott, elhallgatott szavakért és segíts, hogy legyen elég erőnk és bátorságunk időben – amíg alkalmunk van rá –, elmondani azokat.

Áldd meg életünket, munkánkat, szavainkat, hogy azokat eredeti rendeltetésük alapján a teremtésre, szépítésre, építésre használjuk, mindig, minden körülmények között. Ámen

Összeállította: Szász Adrienne

Hitoktatással kapcsolatos FELHÍVÁS

A Magyarországi Unitárius Lelkesi kar azzal a felhívással fordul unitárius pedagógusokhoz és egyházunk elkötelezett tagjaihoz, hogy jelentkezzenek és legyenek segítségünkre a felmenő rendszerben egyre gyarapodó létszámú kötelező iskolai hitoktatás megoldásában.

Az egyházkerület a nyár folyamán továbbképzést szervez a jelentkezőknek!

Várjuk az érdeklődők jelentkezését az egyházi központban, vagy a gyülekezeti lelkészeknél.

A szülőktől azt kéri a lelkészek, hogy jelentsék be az egyházközösségeknél is a 2014 szeptemberétől az 1. és 2., illetve 5. és 6. osztályba jelentkező gyermekeiket.

Az I. Világháború kitörésének 100. évfordulója alkalmából keresztényi alázattal és kegyelettel emlékezünk az áldozatokra és a hősökre

Az I. világháború 1914–1918-ig tartott, mely több mint 15 millió ember halálát okozta.

1914. június 28-án Ferenc Ferdinánd trónörökös ellen Szarajevóban Gavrilo Princip, a Fekete Kéz nevű titkos szerb szervezet tagja pisztollyal merényletet követett el, mely halálosan megsebesítette a trónörökösöt és feleségét.

A Hógyes Endre utcai templomban található emléktábla

1914. július 28-án Bécs az Osztrák-Magyar Monarchia nevében hadat üzent Szerbiának. Néhány nappal később augusztus 1-én Németországnak, majd 3-án Franciaországnak, 4-én a britek is beszálltak a háborúba. Ezzel elkezdődött a Világháború.

Az Osztrák-Magyar Monarchia seregei augusztus 12-én átlépték a Drina folyót, és megindultak Szerbia ellen.

Nagy-Magyarország területéről 5,5 millió hadköteles személyből 3,581 millió katona vonult be. Ebből 524 ezer katona épségben hazatért, 833 ezer fogságba esett, 1.492.000 katona sebesült meg és 530.965 személy halt hősi halált.

Hány unitárius szenvedett hősi halált? Nem tudjuk, sőt, emléküik talán már csak az utódok emlékeztetésében él. Ezért szeretnénk róluk megemlékezni. Kérjük, hogy

akik ily módon is szeretnének emlékezni azok küldjék el nekünk emlékeiket, a lelkési hivatalokba, vagy az UNÉL szerkesztőségébe.

Tervünk szerint a Nagy Ignác utcai templomunk bejáratánál szeretnénk megemlékezni róluk egy márványtáblán. Én nagyapámról állítottam össze, amit tudok róla. Mindenkitől várjuk a megemlékezéseket!

VAS SÁNDOR

1885-ben született Firtosmartonoson.

1908-ban áttelepült Budapestre, és a VI. kerületben talált lakást. 1912. december 15-én házasságot kötött az Alsósiménfalvi Marosi Ráchelrel a Koháry utcai templomunkban.

1914. május 25-én megszületett Ilona nevű lányuk, akit júniusban kereszteltek a Koháry utcai templomunkban. 1914. augusztus 12-én kitört a háború a szerbek ellen. Az osztrák-magyar monarchia seregei először a Drina folyón keltek át, ahol elszenvedték az első veszteségeiket. Az első tisztes áldozat Vas Sándor nagyapám volt, aki hősi halált halt.

Nagyapámra és az unitárius hősi halottakra emlékezünk a 100. évforduló alkalmából.

Schmidt Gábor (Gabó)

hírek, események

EMMI egyházi felújítási pályázat

MUE ME 15 m Ft-os pályázati támogatást nyert a központi épület felújítására. A szerződéskötéshez szükséges dokumentumok aláírása megtörtént. Ezen a pályázaton a jogi személyiséggel rendelkező egyházközségek is indulnak: a BUE 0,5 millió forintot, a Füzesgyarmati Egyházközség 3 millió forintot nyert.

A Holokauszt Emlékév pályázaton a Közgýjtemény 0,5M Ft-ot, a MUE ME Löwy Dániel könyvének kiadására 1 M Ft-ot nyert.

Nagy Ignác utcai egyházi központ

Elekes Botond főgondnok és dr. Mihály Noémi jogtanácsos eredményes tárgyalásainak köszönhetően egyházunk elnöksége sikeres, peren kívüli megállapodást kötött az utolsó három lakóval, akik 2014 első hónapjaiban átadták a lakásokat.

Elkészült a központi épület huszár tornyának teljes felújítása, a munkálatokat az egyház és a Heltai Kft nevében dr. Barabássy Sándor felügyelőgondnok irányította.

Orbán Balázs kötet

Egyházunk gondozásában megjelent Orbán Balázs Utazás Keleten c. reprint kiadványa. A könyv megvásárolható az egyházi központban.

Lelkészi értekezlet

Március 21-én került sor a Magyarországi Egyházkerület lelkészi értekezletére. Az értekezlet naprendi pontjai között szerepelt az iskolai hitoktatás jobb szervezése, hívek bevonása a munkába, az egyházi médiatár kialakítása, a lelkészi jelentésekkel kapcsolatos tudnivalók, az egyházfenntartói járulék befizetésének megvalósulása és egyéb egyházközségi ügyek.

Egyházkerületi rendezvények

Május 17-én Hódmezővásárhelyen az országos nőszövetségi találkozó kerül megrendezésre. Május 7-én Kolozsváron lesz közös lelkési értekezlet, a marosi, kolozsvári és magyarországi egyházkerületek lelkészei részére.

Az Egyházkerületi Képviselő Tanács ülésére várhatóan május hónapban kerül sor.

Unitárius Alapítvány

Az Unitárius Alapítvány kuratóriumát az alapító okirat 7.1 pontja szerint a Magyarországi Unitárius Egyház Egyházi Képviselő Tanácsa választotta öt évre 2007-ben. Az Alapítóval függőségi viszonyban tevékenykedők nem lehettek a kuratórium tagjai, ezért lelkészeket ebbe a grémiumba nem lehetett választani. Hét tag megválasztására került: dr. Cseke

Péter, dr. Gacsályi Csaba, dr. Kiss Balázs, Lőrinczy Zsolt, Orbán Balázs, Sepsi-Kovács Éva, dr. Vajda László személyében. Titkos szavazással megválasztották Sepsi-Kovács Évát titkárnak, míg dr. Kiss Balázst elnöknek. Tevékenységükről minden évben számot adtak az EKT-nak, melynek szám- szerű adatait az Unitárius Élet év végi számában megjelentették.

Egyházunk történelmi változásához kapcsolódóan a MUE Magyarországi Egyházkerület Közgyűlése 2013. május 25-én megválasztotta a kuratórium új tagjait, az előírás szerinti öt főben, akik: Elekes Huba, Giba Ferenc, dr. Kiss Balázs, Kriza Máté, dr. Vajda László. Titkos szavazással Giba Ferencet titkárrá, elnökké dr. Kiss Balázst választották. 2013. november 23-án az EKKT megtárgyalta a régi kuratórium elvégzett munkáját és azt a csatolt pénzügyi kimutatásokkal egyetemben dicséretesnek ítélte, megköszönve munkájukat megfogalmazta az új elvárásait. A szigorú pénzügyi fegyelem megtartása mellett az Alapítvány tevékenységében az új alapító okirat szellemének megfelelően a közhasznúság érvényesítése mellett az alapvető célok határozottabb támogatását kérte. A szervezeti intézkedések mellett kinyilvánította elismerését és köszönetét minden testvérünknek és az államnak is, hogy nehéz anyagi hely-

zetünkben az adóból visszatérített és kiegészített kerettel rendelkezhetünk. (Dr. Kiss Balázs)

Magyar Érdemrendet kapott Dévény Anna. Magyarország köztársasági elnöke nemzeti ünnepünk, március 15-e, az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszületésének napja alkalmából a Magyar Érdemrend középkereszt (polgári tagozat) kitüntetését adományozta: DÉVÉNY ANNA intézményvezető gyógytornásznak, a Dévény Anna Alapítvány alapítójának, több évtizedes kimagasló szakmai munkájáért, gyógytornászként elért, világszerte ismert és elismert eredményeiért.

Dévény Anna a Budapesti Unitárius Egyházközség tagja, gyógytornász, művészi torna-szakedző, a világhírű Dévény Speciális manuális technika - Gimnasztika Módszer (DSGM) kidolgozója. A Dévény-módszerrel kiemelkedő eredmények érhetők el a szülési oxigénhiányos agykárosodásban szenvedő csecsemőknél, valamint a mozgássérülések valamennyi területén.

Drága Anna, gratulálunk az ide ki-
tüntetéshez, a jó Isten adjon további munkájához sok erőt és egészséget, hogy még sokáig gyógyítsa a jövő generációját. (Postásné Balázs Ildikó)

Kedves Unitárius és Támogató Testvérünk!

Hálás köszönetünket fejezzük ki támogatóinknak, akik 2013-ben személyi jövedelemadójuk 1%-át egyházunknak ajánlották fel. Az SZJA 1%-ának felajánlásáról 2014-ben is hasonlóan lehet rendelkezni. Amennyiben adója 1 %-át egyházunknak kívánja felajánlani, akkor az egyház nevét és technikai számát kell a nyilatkozaton feltüntetnie, az alábbiak szerint:

A kedvezményezett technikai száma, neve:

0200 Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete

A második 1% felajánlható az Unitárius Alapítványnak az alábbiak szerint:

A kedvezményezett adószáma: 18052459-1-41 Unitárius Alapítvány

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete a Magyarországon működő 11 unitárius egyházközség hitéleti és közösségi feladatainak ellátására használja fel a személyi adóból hozzá befolyó összegeket, különösen a lelkészek javadalmazására és az egyházközségek dologi költségeinek finanszírozására.

Adója 1%-ának a Magyar Unitárius Egyház részére történő felajánlásán kívül azt is tisztelettel kérjük, hogy adófizető családtagjai, barátai, ismerősei figyelmét is hívja fel és bátorítsa őket arra, hogy az SZJA 1%-át magyarországi unitárius egyházi szervezet részére ajánlják fel.

Előre is köszönjük támogatását, amellyel hozzájárul a kárpát-medencei unitárius közösség jövőjének építéséhez, tevékenységének fejlődéséhez, értékeinek gyarapításához.

Tisztelettel, köszönettel és atyafiságos üdvözléssel
A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének elnöksége

Unitárius Élet

**A Magyar Unitárius Egyház
Magyarországi Egyházkerületének
kiadványa**

Megjelenik kéthavonta.

Alapítási év: 1947

HU ISSN 01331271

Szerkesztőbizottság:

Kriza János főszerkesztő

Szerkesztők:

Bartha Mária Zsuzsánna

Retkes Attila

Szász Adrienne

Laptev, tördelés:

Kriza János

Szerkesztőség címe:

1055 Budapest.

Nagy Ignác u. 2-4

Telefon/fax: 311-2801

unel@unitarius.hu

Index: 25 842

Terjesztő, felelős kiadó:

Magyar Unitárius Egyház

Magyarországi Egyházkerülete

Előfizetés:

mue@unitarius.hu

A lapszámok interneten előrhetők a
tudastar.unitarius.hu oldalon

Adományokat szívesen fogadunk.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Nyomda:

Press Time Kft.

1066 Budapest, Lovag u. 15.

Felelős vezető:

Schmidt Dániel

Kéziratokat nem őrzünk meg
és nem küldünk vissza.

A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzárta:

2014. június 10.

Kulturális programsorozat a Magyar Unitárius Egyházban

A dr. Szent Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény névadó ünnepsége (Hölvényi György államtitkár, Elekes Botond főgondnok, Bálint Bencédi Ferenc püspök)

Bálint Bencédi Ferenc püspök pohárköszöntője az ünnepségen

Dr. Gábor György filozófus

Dr. Karsai László egyetemi tanár
Dr. Szent-Iványi Ilona teológus

Pál János lelkész-egyháztörténész

Dr. Horváth János országgyűlési képviselő

Retkes Attila PhD hallgató

Muszka Ibolya, Tóth Anita
könyvtárosok

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete a vallásszabadság ünnepe és a Magyar Holokauszt Emlékév alkalmából nyilvános programsorozatot szervezett 2014. január 16-17-én, az Egyházkerület központjában (1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4).

Január 16-án, csütörtökön, 18 órakor kerül sor a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény névadó ünnepségére, az intézmény új helyiségeinek, valamint a dr. Szent-Iványi Sándor életéről és a gyűjtemény történetéről szóló időszakos kiállításnak a megnyitójára. Beszédet mondott **Hölvényi György** egyházi kapcsolatokért felelős államtitkár, **Bálint Bencédi Ferenc** unitárius püspök és

Elekes Botond unitárius főgondnok. Az elhangzott beszédek a folyóirat 4-7. oldalain olvashatók.

Január 17-én, pénteken 9:50-kor került sor az „Ember az ember telenségben” – Szent-Iványi Sándor a vészidőszakban című konferenciára. Felszólaltak **Hammerstein Judit** kultúrpolitikaért felelős helyettes államtitkár, **Bálint Bencédi Ferenc** unitárius püspök, **Elekes Botond** unitárius főgondnok, **dr. Szent-Iványi Ilona** teológus, **dr. Gábor György** filozófus, egyetemi tanár, **dr. Karsai László** egyetemi tanár, **Pál János** lelkész-egyháztörténész, **dr. Horváth János** országgyűlési képviselő, valamint **Retkes Attila** PhD-hallgató.

(A felvételeket Mester Éva, Ollé Dániel és Kriza János készítették)